

GÁLI CSABA – SEPSI TIBOR – TORDAI CSABA

AZ ÚJ
ALKOTMÁNY
EGY TERVEZETE

Gáli Csaba – Sepsi Tibor – Tordai Csaba

**AZ ÚJ ALKOTMÁNY
EGY TERVEZETE**

A szerzők magánkiadása.

Felelős kiadó és szerkesztő: Tordai Csaba.

Lektorálta: Papp Imre.

A tervezet először a <http://igyirnankmi.blog.hu> oldalon jelent meg 2011 februárjában.

ISBN 978 963 295 134 8

Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el!
– Így add tovább! 2.5 Magyarország Licenc feltételeinek
megfelelően szabadon felhasználható.

TARTALOM

ELŐSZÓ.....	5
PREAMBULUM.....	7
I. FEJEZET	
ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK.....	9
II. FEJEZET	
AZ ALAPVETŐ JOGOK.....	14
III. FEJEZET	
A JOGRENDSZER.....	32
IV. FEJEZET	
AZ ORSZÁGGYŰLÉS.....	42
V. FEJEZET	
A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK.....	49
VI. FEJEZET	
A KORMÁNY.....	55
VII. FEJEZET	
A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK.....	64

VIII. FEJEZET AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG.....	70
IX. FEJEZET A BÍRÓI SZERVEZET.....	74
X. FEJEZET AZ ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSOK.....	78
XI. FEJEZET A KÖZPÉNZÜGYEK.....	80
XII. FEJEZET A HONVÉDSÉG ÉS A RENDVÉDELMI SZERVEK.....	89
XIII. FEJEZET A MINŐSÍTETT IDŐSZAKOK.....	93
XIV. FEJEZET ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.....	97

ELŐSZÓ

2011 tavaszán a magyar Országgyűlés alkotmányozni kezd. Az eredmény aligha lesz új alkotmány abban az értelemben, hogy megváltoztassa a közösség együttélésének alapvető normáit. Ez az alkotmányozás nem is a rendszerváltás lezárása: a hatalommegosztásra és az alapvető jogok tiszteletben tartására épülő jogállam a piacgazdasággal együtt már több mint egy évtizede kiépült Magyarországon. Kétségtelen, a hatályos alkotmányon bőven van javítanivaló: egyetlen szövegét szebben és koherensebben meg lehet formálni, az esetleges módon megkötött, 1989-90-es politikai kompromisszumokat meg lehet haladni, az elmúlt húsz év tapasztalataira lehet reflektálni, végül az alkotmányfejlődés legújabb irányait is meg lehet jeleníteni a szövegben. Az új alkotmány előkészítése ennek megfelelően elsősorban szakmai-kodifikációs aprómunka kell hogy legyen.

Az olvasó egy civil alkotmánytervezetet tart a kezében, amely arra törekszik, hogy a magyar alkotmányfejlődés és az európai alkotmányos konszenzus tiszteletben tartásával egy modern, huszonegyedik századi Magyarország jogrendszerének alapjait fektesse le. A szövegtervezet felhasználja az elmúlt húsz év alkotmánykodifikációs próbálkozásainak eredményeit. Külön is szeretnénk megköszönni Petrétei Józsefnek, Somogyvári Istvánnak és Papp Imrének, hogy 2005/6-ban részt vehettünk az Igazságügyi Minisztériumban folyó előkészítő munkában, amelynek eredményei a jelen szövegben is megjelennek. Hálásak vagyunk Gyurkovics Tamásnak és Szigetvári Viktornak a preambulum elkészítéséhez nyújtott segítségükért.

A szöveg nem párt megrendelésére készült, így nem is az elfogadás igényével lép fel. Elkészítését az motiválta, hogy az alkotmányozási folyamatban szülessen meg egy szakmailag koherens, jól megformált szöveg, amely vagy inspirálólólag hat, vagy a létével is kritikát jelenít meg. A kései olvasóra bízunk annak eldöntését, melyik cél valósult meg inkább.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA

Mi, a Magyar Köztársaság állampolgárai a sokszínű magyar nemzet egészéért viselt felelősséggel, a zsarnokság és az elnyomás évtizedei után visszaszerzett szabadságunk birtokában egy emberként teszünk hitet a demokrácia alapeszméi és intézményei: az alapvető jogok védelme, a jogállamiság és a hatalom-megosztás mellett.

Tisztelettel emlékezünk meg a Szent István-i államalapításról, amely a kereszténység felvételével Európához kötötte a magyarság sorsát. Büszkék vagyunk a történeti magyar alkotmányra, amely az Aranybullával és a Szent Korona tanával a korlátozott hatalom eszméjét évszázadokkal ezelőtt a magyar gondolkodás részévé tette. Követői vagyunk a szabad Magyarország hagyományának, amelynek jegyében a nemzet 1848-ban és 1956-ben megkísérelte kivívni a függetlenségét, majd 1989–90 vértelen, jogállami forradalmában megteremtette a harmadik Magyar Köztársaságot.

A jövőnk iránti felelősség ugyanakkor megköveteli a múlt bevallását, az őszinte szembenézést elődeink tetteivel. A huszadik századi totalitárius rendszerek, a Vészorkorszak és a kommunista diktatúra idején elkövetett bűnöknek nemcsak az áldozatai, de az elkövetői is honfitársaink voltak. Osztozunk a fájdalomban és a bünbánatban egyaránt. Ezért olyan alkotmányt alkotunk, ami fékekkel és ellensúlyokkal nyújt védelmet bárki ellen, aki az emberi jogok megsértésére és a demokrácia korlátozására törekszik.

A fenntarthatóan gyarapodó Magyarországot az európai demokratikus országok közösségének egyenjogú tagjaként, a szabad világ megbízható szövetségeseiként akarjuk utódainkra hagyni.

A magyar nép nevében: a Magyar Köztársaság Országgyűlése.

I. FEJEZET

ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK

1. §

Magyarország államformája köztársaság.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

2. §

(1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.

Változatlan szöveg.

(2) A közhatalom forrása a nép, amely azt az Alkotmány alapján létrehozott szervek útján, valamint az Alkotmányban meghatározott esetekben közvetlenül gyakorolja.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása, amely az alkotmánybíróági gyakorlattal összhangban egyértelművé teszi, hogy a közvetett demokrácia is csak az Alkotmány keretei között érvényesülhet.

(3) A közhatalom gyakorlásának alapja a pártok versengésével megvalósuló, rendszeres időközönként megtartott, szabad népképviselői választás.

Új rendelkezés, amely rögzíti a parlamentáris kormányforma alkotmányos alapját.

(4) A közhatalom gyakorlásában a polgárok a közérdekű adatok megismerésével, véleményük egyéni vagy közös kifejtésével, továbbá a társadalmi és gazdasági érdekegyeztetésben, valamint a népszavazásban és a népi kezdeményezésben való részvétellel folyamatosan közreműködnek.

Új rendelkezés. A részvételi demokrácia nem korlátozódik a népszavazásban és népi kezdeményezésben való részvételre, hanem a politikai közösség tagjainak folyamatos közreműködését tételezi fel, ami a hatalomgyakorlás képviselői formáját folyamatosan kiegészíti.

(5) A közhatalom gyakorlása során a hatalommegosztás és a szubszidiaritás elve érvényesül.

Új rendelkezés. A hatalommegosztás elve eddig tételesen nem szerepelt az Alkotmányban, noha az államszervezet egyik legfontosabb elvéről van szó. A szubszidiaritásnak – az Európai Unió működésében is érvényesülő – elve szerint a közhatalmi döntéseket a polgárokhoz legközelebbi, az adott cél elérésére alkalmas szinten kell meghozni.

(6) A társadalom egyetlen szervezetének, egyetlen állami szervnek vagy személynek a tevékenysége sem irányulhat a közhatalom alkotmányellenes megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására. Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult, illetve – törvényben meghatározott esetben – köteles fellépni.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

3. §

A Magyar Köztársaság gazdasága olyan piacgazdaság, amely a gazdasági tevékenység és a tisztességes verseny szabadságán, valamint a fenntartható fejlődésen és a fogyasztók jogainak védelmén alapul.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szabály átvétele mellett megjeleníti a gazdasági verseny tisztességes jellegét, valamint a piacgazdaság korlátjaként jelentkező fenntarthatósági követelményt és a fogyasztói jogokat.

4. §

A Magyar Köztársaság védi az emberiség közös természeti és kulturális örökségét, amelynek a jövő generációk számára való megőrzése mindenki kötelessége.

Új rendelkezés. A modern alkotmányfejlődésnek megfelelően kiemelten megjelenik az alaptörvény általános rendelkezései között a jövő generációkkal szemben viselt felelősség.

5. §

(1) Mindenki köteles erőfeszítéseket tenni saját maga és családja boldogulásáért, továbbá lehetőségeinek megfelelően hozzájárulni az állami és társadalmi feladatok ellátásához.

Új rendelkezés. A polgárok magánautonómiája egyszerre kiindulópontja az alapvető jogoknak, valamint alapja az emberi életvitelnek. A saját magunk, a családunk és a közösségeink iránti felelősség, az abból származó kötelezettségek teljesítése a társadalmi kohézió legfontosabb eleme.

(2) A Magyar Köztársaság előmozdítja a társadalmi szolidaritás érvényesülését.

Új rendelkezés. Az önmagunkért való felelősség mellett, annak alárendelten érvényesül az állam és a társadalom azon kötelezettsége, hogy a rászorulókról megfelelő eszközökkel gondoskodjon.

6. §

(1) A Magyar Köztársaság tartózkodik a más államok függetlensége vagy területi épsége elleni erőszaktól és az erőszakkal való fenyegetéstől.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása. A háború tilalma a nemzetközi jog egyik alapvető elve, amelyet a javasolt szöveg logikailag egyébként is magában foglal.

(2) A Magyar Köztársaság az emberiség fejlődésének előmozdítása, a környezeti állapot védelme, valamint a nemzetközi béke és biztonság megteremtése, továbbá fenntartása érdekében együttműködik más államokkal.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása, amely az együttműködés céljait is megjelöli.

(3) A Magyar Köztársaság felelősséget visel a határon túli magyarok sorsáért, ennek keretében elősegíti közösségeik fennmaradását és fejlődését, támogatja önazonosságuk megőrzésére irányuló törekvéseiket, előmozdítja egymással és Magyarországgal való kapcsolattartásukat.

A rendelkezés bővíti a hatályos alkotmányi rendelkezést: egyrészt a felelősség érzése helyett a felelősség viselését tételezi, valamint részletezi e kötelezettség tartalmát.

(4) A Magyar Köztársaság az európai népek szabadságának, jólétének és biztonságának kiteljesedése érdekében közreműködik az európai egység megteremtésében.

Változatlan szöveg.

7. §

(1) A Magyar Köztársaság mint az Európai Unió tagja nemzetközi szerződés alapján egyes, az Alkotmányból eredő hatásköreit – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Európai Unió intézményei útján a többi tagállammal közösen gyakorolhatja.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott nemzetközi szerződés megkötéséhez való hozzájáruláshoz az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges.

A rendelkezés a hatályos szöveget a szerződéskötési eljárás tekintetében terminológiailag pontosítja. A szerződéskötéssel járó szuverenitáskorlátozásra való tekintettel a javaslat a minősített többség követelményét fenntartja.

8. §

A Magyar Köztársaság fővárosa Budapest.

Változatlan szöveg.

9. §

(1) A Magyar Köztársaság zászlaja három, egyenlő szélességű vízszintes sávból áll, amelyek közül a felső piros, a középső fehér, az alsó pedig zöld színű.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg egyértelműbb megfogalmazása.

(2) A Magyar Köztársaság címere hegyes talpú, hasított pajzs. Első mezeje vörössel és ezüsttel hétszer vágott. Második, vörös mezejében zöld hármashalomszerű arany koronás kiemelkedő középső részén ezüst kettős kereszt áll. A pajzsos a magyar Szent Korona nyugszik.

Változatlan szöveg.

(3) A Magyar Köztársaság himnusza Kölcsey Ferenc Himnusz című költeményének első versszaka Erkel Ferenc zenéjével.

A rendelkezés a Himnusznak csak az első versszakát minősíti a nemzeti himnusszá.

II. FEJEZET

AZ ALAPVETŐ JOGOK

10. §

(1) A Magyar Köztársaság elismeri és védi az ember veleszületett, elidegeníthetetlen és sérthetetlen alapvető jogait.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) Az állam elsőrendű kötelezettsége az alapvető jogok védelme és érvényesülésük biztosítása.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) A Magyar Köztársaság az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt alapvető jogok tiszteletben tartását és védelmét magára nézve abban az esetben is kötelezőnek tekinti, ha nem az Európai Unió jogát hajtja végre.

Új rendelkezés. Az Európai Unió Alapjogi Chartája mint uniós jog e minőségében csak akkor kötelezi a tagállamokat, ha az Unió jogát hajtják végre. A rendelkezéssel a Magyar Köztársaság önkéntesen vállalja azt, hogy az alapvető jogok védelmének közös európai hagyományaitól egyéb esetekben sem tér el. Ennek megfelelően ha a magyar Alkotmány egy chartabeli jogot tételesen nem sorol fel, az adott jog attól még a magyar Alkotmány alapján is védelemben részesül.

(4) Ha az állam vagy az, aki az állam nevében eljár, működése során bárkinek az alapvető jogát megsérti, és ezzel jogellenesen kárt okoz, az állam köteles azt megtéríteni.

Új rendelkezés. Az alapvető jogok érvényesülésének egyik alapvető garanciája, hogy a jogsérelem esetére az állam kártérítési felelősséggel rendelkezzen.

11. §

(1) Az alapvető jogok tartalmát és érvényesülésük lényeges biztosítékait törvény szabályozza.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) Alapvető jog csak másik alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték, illetve intézmény védelme érdekében, elkerülhetetlen esetben, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan és az ennek elérésére alkalmas módon korlátozható.

Új rendelkezés. Az alkotmánybírósági gyakorlatban kidolgozott szükségességi-arányossági tesztet emeli be az Alkotmány szövegébe.

12. §

(1) Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyetől senkit sem szabad megfosztani.

(2) Halálbüntetés nem szabható ki, nem hajtható végre és nem ismerhető el.

(3) Nem minősül az élettől való megfosztásnak, ha arra mások életét közvetlenül fenyegető cselekmény elhárításához elengedhetetlenül szükséges intézkedés következtében kerül sor.

(4) Aki hivatásának gyakorlása során, a hivatás szabályai szerint életét, testi épességét is köteles kockáztatni, az erre vonatkozó jogszerű vezetői utasítás vagy parancs teljesítését nem tagadhatja meg.

A hatályos szöveghez képest a rendelkezés nemcsak az önkényes megfosztást tilalmazza. Az élethez és az emberi méltósághoz való jog korlátozásának lehetőségeit a javaslat szerint csak maga az Alkotmány tartalmazhatja.

13. §

- (1) Minden ember jogképes és a törvény előtt egyenlő.
- (2) Tilos az emberek bármilyen hátrányos megkülönböztetése, így különösen a faj, bőrszín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti hovatartozás vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet, fogyatékoság, kor, szexuális irányultság szerinti különbségtétel.
- (3) Nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek, ha a személyek meghatározott csoportját az alapvető jogok érvényesülése vagy az esélyegyenlőtlenség csökkentése érdekében részesítik előnyben.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb, az alkotmánybírószági gyakorlatnak megfelelő megfogalmazása.

14. §

- (1) Senkit sem szabad kínzásnak, valamint embertelen, megalázó vagy kegyetlen büntetésnek, illetve bánásmódnak alávetni.
- (2) Senki nem küldhető vissza és nem utasítható ki olyan országba, valamint nem adható ki olyan országnak, ahol feltehetően kínzásnak, továbbá embertelen, megalázó vagy kegyetlen büntetésnek, illetve bánásmódnak vetnék alá, vagy halálbüntetés fenyegetné.
- (3) Tilos emberen a hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg bővebb, a non-refoulement (a visszaküldés tilalma) elvét is kifejezetten tartalmazó megfogalmazása.

15. §

- (1) A magyar állampolgár gyermeke a születésétől kezdve magyar állampolgár.

Új rendelkezés. A magyar állampolgárság keletkezésének legfontosabb esetét alapjogként az Alkotmánynak indokolt szabályoznia.

(2) Senkit sem szabad a születésével keletkezett, továbbá a jogszerűen szerzett magyar állampolgárságától megfosztani.

A magyar állampolgárságtól való megfosztás alkotmányi lehetőségét a javaslat szűkíti: a jogszerűen megszerzett állampolgárságtól akkor sem lehet megfosztani valakit, ha az egyébként nem lenne önkényes.

(3) A magyar állampolgárság keletkezésének, valamint megszerzésének és megszűnésének feltételeit az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával elfogadott törvény szabályozza.

A hatályos alkotmányi szöveg részletesebb megfogalmazása. A magyar állampolgárság az állam és a polgár közötti legfontosabb közjogi kapcsolat, amely létrejöttének és megszűnésének szabályozása igényel minősített többséget.

16. §

A Magyar Köztársaság menedékjogot nyújt azoknak a nem magyar állampolgároknak, akik faji, vallási okból, továbbá nemzeti hovatarozásuk, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk, illetve politikai meggyőződésük miatti üldözésük, illetve üldöztetéstől való megalapozott félelmük miatt az állampolgárságuk vagy szokásos tartózkodási helyük szerinti országon kívül tartózkodnak.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

17. §

(1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonságához.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) Bárkit szabadságától megfosztani vagy szabadságában korlátozni csak törvényben meghatározott okból és törvényes eljárás keretében szabad.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) A személyi szabadság 72 óránál hosszabb korlátozásáról csak bíróság dönthet.

Új rendelkezés. A rendelkezés a habeas corpus régi európai hagyományának jegyében valamennyi, a személyi szabadság közhatalmi korlátozása esetére előírja az előzetes letartóztatásnál irányadó azon követelményt, hogy 72 órán belül bíróságnak kell döntenie a szabadságkorlátozásról.

18. §

(1) Minden magyar állampolgár és a Magyar Köztársaságban jogszerűen tartózkodó más személy az ország területén szabadon mozoghat, a tartózkodási helyét szabadon választhatja meg, és az ország területét szabadon elhagyhatja.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) A magyar állampolgár külföldről bármikor hazatérhet.

Változatlan szöveg.

(3) Magyar állampolgár a Magyar Köztársaság területéről nem utasítható ki.

Változatlan szöveg.

19. §

(1) Mindenkinek joga van személyisége szabad kibontakoztatásához, önazonosságának szabad megválasztásához és kinyilvánításához, valamint testi, erkölcsi és szellemi épségének tiszteletben tartásához.

(2) Mindenkinnek joga van az önrendelkezéshez és magánéletének sérthetlenségéhez.

Új rendelkezés. A rendelkezés felsorolja azokat a legfontosabb jogosultságokat, amelyeket a személyi autonómia védelmében az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogból vezetett le.

20. §

(1) Mindenkinnek joga van családi életének tiszteletben tartásához.

A javaslat az Európai Emberi Jogi Egyezmény 8. cikkének szellemében az intézményvédelmet alapjogi védelemmé emeli: a család mint intézmény védelme helyett a családot alkotó személyeknek a családi élet tiszteletben tartásához való jogát részesíti védelemben.

(2) A törvényben meghatározott korhatárt elért férfi és nő egymással házasságot köthet.

(3) Az állam az azonos nemű, nagykorú személyek tartós életközösségét törvényben meghatározott formában védelemben részesíti.

Új rendelkezés. A javaslat alapvető jogként garantálja a házasságkötés jogát a különböző nemű személyek számára. Az azonos nemű, tartósan együtt élő párok esetében a normaszöveg a jogi elismerés kötelezettségét előírja, annak formáját azonban a törvényalkotóra bízta. Ennek megfelelően a javaslat a meglegházasság lehetőségét nem biztosítja, de nem is zárja ki, vagyis a törvényhozó szabadon dönthet arról, hogy a jelenlegi bejegyzett élettársi kapcsolatot kívánja-e fenntartani, vagy lehetővé kívánja tenni a melegek házasságát.

21. §

(1) Minden természetes személyt megillet a személyes adatok védelméhez való jog.

(2) Mindenkit megillet a magántitok, valamint a levél- és távközlési titok védelméhez való jog.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

22. §

(1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához.

Változatlan szöveg. A vallásszabadság által védett egyéni magatartások körét ugyanakkor a javaslat – az alkotmány terjedelmi korlátaira figyelemmel nem részletezi.

(2) Az azonos hitelvet követők vallásuk gyakorlása céljából önkormányzattal rendelkező vallási közösséget hozhatnak létre.

Új rendelkezés. A vallás gyakorlása jellemzően közösségi formában történik, ezért az egyházalapítás szabadságát az Alkotmányban is indokolt elismerni.

(3) A vallási közösségek az államtól elválasztva működnek.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(4) Az állami szervek világnézeti kérdésekben nem foglalnak állást.

Új rendelkezés. A rendelkezés az állam világnézeti semlegességét rögzíti.

23. §

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy véleményét és ismereteit előzetes engedély nélkül, bármilyen formában szabadon kinyilvánítsa és terjessze.

A javaslat a véleménynyilvánítás szabadságát a cenzúra tilalmával egészíti ki.

(2) A vélemények sokszínűsége érdekében tilos tömegtájékoztatási monopóliumot kialakítani és fenntartani.

(3) A közszolgálati médiaszolgáltatás kiegyensúlyozott, tárgyilagos és pártatlan tájékoztatásra köteles.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása. Az Alkotmány 2010-es módosítása a véleménynyilvánítási szabadságra vonatkozóan némileg terjedősre sikerült, ezért a javaslat az Alkotmány kívánatos tömörségi szintjén fogalmazza meg a véleménypluralizmus elvét, valamint a közszolgálati médiaszolgáltatás feladatát.

24. §

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy egyedül vagy másokkal együtt közérdekű ügyben írásban vagy elektronikus úton kérelmet, panaszt vagy javaslatot terjesszen a közhatalom gyakorlásával járó tevékenységet folytató szervhez, amelyre az a törvényben meghatározott határidőben érdemben köteles választ adni.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

25. §

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a közérdekű adatokat megismerje és terjessze.

Változatlan.

26. §

Mindenkinek joga van a békés és fegyvertelen gyülekezéshez.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

27. §

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy másokkal együtt önkéntesen szervezet hozzon létre, annak tevékenységében részt vegyen, vagy abból kilépjen.

(2) Az egyesülési jog gyakorlásával párt és érdekképviseleti szervezet is létrehozható.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) A pártoknak nyilvánossá kell tenniük bevételeik forrását és felhasználását.

Új rendelkezés. A részvételi demokrácia erősítése érdekében az Alkotmánynak kifejezetten rendelkeznie kell a pártok gazdálkodásának átláthatóságáról.

28. §

(1) A választójog és a népszavazásban való részvétel joga általános és egyenlő, a szavazás közvetlen és titkos.

A hatályos alkotmányszöveg pontosabb megfogalmazása. A javaslat a választójog alapelveit alapjogi védelemben részesíti.

(2) A Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező minden nagykorú magyar állampolgárt megilleti az a jog, hogy az országgyűlési képviselők választásán választható és választó legyen, valamint országos népszavazásban és népi kezdeményezésben részt vegyen.

Változatlan szöveg. A javaslat nem kívánja biztosítani a Magyar Köztársasággal tényleges kapcsolatban nem álló magyar állampolgárok választójogát, mivel abból indul ki, hogy a népszuverenitás gyakorlásában azok a polgárok vegyenek részt, akik döntéseik következményeit maguk is közvetlenül fogják viselni.

(3) A Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező minden nagykorú magyar állampolgárt, az Európai Unió más tagállamának a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező minden nagykorú állampolgárát, továbbá minden menekültként, bevándoroltként vagy letelepedettként elismert nagykorú személyt megilleti az a jog, hogy a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek választásán választható és választó legyen, valamint helyi népszavazásban és népi kezdeményezésben részt vegyen.

A hatályos alkotmányszöveg kiterjesztőbb megfogalmazása. A javaslat megengedi a menekültek, a bevándoroltak és a letelepedettek polgármesterré vagy helyi képviselővé történő megválasztását, illetve az uniós polgárok esetében is törli a polgármesteri tisztség magyar

állampolgársághoz kötését. Ha valaki tartósan Magyarországon él, és megszerzi az adott település lakóinak bizalmát, nem indokolt, hogy ne lehessen helyi képviselő vagy polgármester.

(4) A Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező minden nagykorú magyar állampolgárt és az Európai Unió más tagállamának a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező nagykorú állampolgárát megilleti az a jog, hogy az európai parlamenti választáson választható és választó legyen.

Változatlan szöveg.

(5) Nem gyakorolhatja a választójogát az, akit bíróság bűncselekmény elkövetése vagy a beszámítási képesség hiánya miatt abban korlátozott. Az Európai Unió más tagállamának a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező nagykorú állampolgára akkor sem választható, ha az állampolgársága szerinti állam jogszabálya, bírósági vagy más hatósági döntése alapján hazájában kizárták e jog gyakorlásából.

A hatályos alkotmányszöveg szerinti korlátok szűkítése. A javaslat a választójog korlátozását mind a bűnelkövetők, mind a belátási képességükben korlátozottak esetében külön bírói döntéshez köti. Az Európai Emberi Jogi Bíróság döntései szerint a jelenleg érvényesülő automatikus korlátozás sérti az Európai Emberi Jogi Egyezményt. A közügyektől eltiltás mint büntetőjogi szankció alkalmazása mellett ugyanakkor a bűnelkövetők ténylegesen továbbra sem gyakorolhatnak választójogot.

(6) Az országgyűlési képviselők, az Európai Parlament képviselői, a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek választásáról, továbbá a választási eljárásról a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával elfogadott törvény rendelkezik.

A hatályos alkotmányszöveg pontosabb megfogalmazása. A választójogi törvények a közhatalom gyakorlásának alapjait érintik, ezért azok megalkotásában széles körű konszenzus indokolt.

(7) A választásokról szóló törvény vagy annak módosítása legkorábban a kihirdetését követő tizenharmadik hónap első napján léphet hatályba.

Új rendelkezés. Garanciális jelentősége van annak, hogy a választási játékszabályok az utolsó pillanatban, politikai érdekek szerint ne legyenek módosíthatóak.

29. §

Minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy rátermettségének, képzettségének és szakmai tudásának megfelelően közhivatalt viseljen.

Változatlan szöveg.

30. §

(1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van ahhoz, hogy kulturális vagy nyelvi kötődése alapján valamely nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozónak vallja magát.

Új rendelkezés. A javaslat a kisebbségi önazonosság vállalását alapvető jogként ismeri el.

(2) A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó személyek az Alkotmányban meghatározottak szerint részt vesznek a közhatalom gyakorlásában.

A hatályos alkotmány idejétmúlt megfogalmazását („államalkotó tényezők”) a javaslat elhagyja, ehelyett azt rögzíti, hogy a kisebbségi személyek is – ugyanúgy, mint mindenki más – részt vesznek a közhatalom gyakorlásában.

(3) A nemzeti és etnikai kisebbségek, illetve a hozzájuk tartozó személyek kollektív és egyéni kisebbségi jogokkal rendelkeznek.

Új rendelkezés. Az alapvető jogok jellemzően egyéni jogosultsággént illetik meg a jogosultakat. A kisebbségi jogok ugyanakkor részben a kisebbséghez tartozó személyeket, részben pedig a kisebbségeket mint közösségeket illetik meg.

(4) A nemzeti és etnikai kisebbségekhez tartozó, a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező személyek kisebbségi önkormányzatokat hozhatnak létre.

A hatályos rendelkezés pontosítása, amely azonban nem tartalmaz az önkormányzás szintjeire vonatkozó utalást. A kisebbségeket megillető egyik kollektív jog a kisebbségi önkormányzatok létrehozásához való jog. Ezek az intézmények biztosítják, hogy a kifejezetten a kisebbségeket érintő kérdésekben a kisebbségek maguk dönthesse- nek.

(5) A nemzeti és etnikai kisebbségeknek joguk van kultúrájuk és hagyományaik ápolásához, intézményeik fenntartásához.

(6) A nemzeti és etnikai kisebbségeknek joguk van nyelvüknek a közéletben, illetve a bírósági és hatósági eljárásban való használatához, a saját nyelven való névhasználathoz, az anyanyelvű oktatáshoz és az általuk lakott település földrajzi neveinek saját nyelven való feltüntetéséhez.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

31. §

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogának vagy jogos érdekének védelme céljából bírósághoz forduljon.

(2) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy bírósági útra tartozó ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességes eljárás keretében, ésszerű időn belül tárgyalja, vagy kivételesen tárgyalás nélkül elbírálja, és indokolt határozatot hozzon jogairól, kötelezettségeiről, illetve az ellene emelt vádról.

(3) Senki sem vonható el törvényes bírjától.

(4) A bírósági tárgyalás nyilvános.

(5) A bírósági határozatot nyilvánosan ki kell hirdetni.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

32. §

(1) Bárkit bűnösnek nyilvánítani és büntetéssel sújtani csak olyan cselekményért vagy mulasztásért szabad, amelyet az elkövetés idején törvény büntetni rendelt. Nem folytatható büntetőeljárás, nem szabható ki és nem hajtható végre büntetés azzal szemben, akinek cselekménye az elbíráláskor vagy a büntetés végrehajtásakor már nem bűncselekmény.

(2) A bűnelkövetővel szemben csak az elkövetéskor hatályos törvényben meghatározott büntetés alkalmazható. Ha valamely bűncselekményt az elbíráláskor vagy a büntetés végrehajtásakor hatályos törvény a korábbinál enyhébb büntetéssel fenyeget, az enyhébb büntetést kell kiszabni vagy végrehajtani.

(3) Senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.

(4) A büntetőeljárás alá vont személyt az eljárás minden szakában megilleti a védelem joga.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

33. §

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.

(2) A hatóságok a hatáskörükbe tartozó ügyekben hozott döntéseiket indokolni kötelesek.

Új rendelkezés. A bírósági eljárás alapvető rendelkezései mellett a javaslat a hatósági ügyintézés alapvető szabályait is az Alkotmányban javasolja rögzíteni.

34. §

(1) A bírósági és a hatósági eljárás során mindenkit megillet az elektronikus ügyintézéshez való jog.

Új rendelkezés. A modern állami működéshez elengedhetetlenül hozzátartozik, hogy a polgárok ügyeiket elektronikusan is intézni tudják. Az alapjogi tételezés azt eredményezi, hogy e jog csak törvényben, az elérni kívánt céllal arányosan korlátozható.

(2) A bírósági és a hatósági eljárás során mindenkit megillet a jogi képviselethez való jog.

(3) Az állam a jövedelmi és vagyoni helyzetük miatt rászoruló személyek számára – törvényben meghatározott feltételek szerint – megelõlegezi vagy viseli a bírósági és a hatósági eljárás költségeit, biztosítja továbbá az ingyenes jogi képviseletet.

Új rendelkezés. A jogi képviselet a bírósághoz fordulás jogának, illetve a megfelelõ hatósági ügyintézésnek olyan garanciája, amely alkotmányi védelmet kíván.

(4) Mindenki jogorvoslással élhet a bíróság vagy a hatóság rá vonatkozó határozata ellen.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

35. §

(1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) A tulajdon társadalmi kötelezettségekkel jár.

Új rendelkezés. A tulajdonhoz való jog – jellegébõl fakadóan – nem értelmezhetõ pusztán jogosultságként, mivel annak társadalmi rendeltetése részben a közérdek szolgálata.

(3) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett szabad.

(4) Az állam kizárólagos, valamint tartós tulajdonának körét törvény határozza meg.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

36. §

(1) Mindenkinek joga van az egészséges környezethez.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) Aki a környezetben kárt okoz, köteles azt helyreállítani vagy a helyreállítás költségét viselni.

Új rendelkezés. A szennyező fizet elvének megjelenítése az egészséges környezethez való jog érvényesülésének alapvető garanciája.

37. §

(1) A Magyar Köztársaság előmozdítja a munkához való jog érvényesülését.

(2) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy foglalkozását szabadon válassza meg.

(3) A munkavállalónak joga van a pihenésre és a szabadidőre.

(4) Senkit sem szabad jogszerű és valós indok nélkül elbocsátani.

(5) A munkavállalóknak gazdasági és szociális érdekeik védelme céljából joguk van a sztrájkhoz.

(6) A munkához való jog érvényesülése érdekében az állam

a) elősegíti a minél teljesebb foglalkoztatást, támogatja új munkahelyek létrehozását, valamint a meglévő munkahelyek megtartását,

b) meghatározza a munkavégzés egészségügyi követelményeit és biztonságos feltételeit,

c) munkaközvetítési rendszert működtet,

d) támogatja a munkához szükséges készségek elsajátítását és fejlesztését, az élethosszig való tanulást.

A hatályos alkotmányi rendelkezések részletesebb, az alanyi jogi jogosultságokat és az állami feladatokat elkülönítő megfogalmazása. A munkához való jog mint második generációs jog tartalmaz egyfelől valódi, kikényszeríthető alanyi jogosultságokat, másrészt pedig olyan állami feladatokat ír elő, amelynek külön alkotmányos mércéje nincsen. Az alapvető jogként nevesített alanyi jogosultságok a szükségesség-arányosság tesztje szerint korlátozhatóak, míg az államcélok megvalósításáról a többségi döntéshozatal körében a parlament jogosult dönteni.

38. §

- (1) A Magyar Köztársaság előmozdítja az egészséghez való jog érvényesülését.
- (2) Mindenkinek joga van a nemzeti kockázatközösségen alapuló társadalombiztosítás keretében igénybe vehető, a gazdaság teherviselő képességével összhangban álló egészségügyi ellátásokhoz. Törvény az egészségbiztosítási ellátások igénybevételét az érintett teherviselő képességéhez igazodó járulékos fizetéséhez kötheti.
- (3) Az egészséghez való jog érvényesülése érdekében az állam
  - a) meghatározza az egészségi állapot megőrzését, védelmét és fejlesztését szolgáló népegészségügyi és járványügyi célokat, szervezi és irányítja megvalósításukat,
  - b) szabályozza az egészségügyi szolgáltatások általános szakmai követelményeit,
  - c) gondoskodik arról, hogy egészségügyi intézmények működjenek,
  - d) támogatja az egészséges életmód folytatását.

A hatályos alkotmányi rendelkezések részletezőbb, az alanyi jogi jogosultságokat és az állami feladatokat elkülönítő megfogalmazása. Az egészséghez való jog a munkához való joghoz hasonló, második generációs jog, ezért a rendelkezés szerkezete követi az előbbieket.

A javaslat – részben felülírva a Bokros-csomag utáni alkotmánybíró-sági gyakorlatot – egyértelműsíti, hogy a társadalombiztosítási ellátások biztosítására csak a gazdaság teherviselő képességének keretei között, a parlament mérlegelése szerint van lehetőség.

39. §

- (1) A Magyar Köztársaság előmozdítja a szociális biztonsághoz való jog érvényesülését.
- (2) Mindenkinek joga van az emberi lét alapvető feltételeihez, amelyet rászorultság esetén az állam a társadalombiztosítási és a szociális juttatások összességével biztosít.
- (3) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy öregség, betegség, árvaság, özvegyiség vagy keresőképtelenséggel járó egészségi állapot esetén a gazdaság teherviselő képességével, valamint az érintett jövedelmi és vagyoni helyzetével összhang-

ban álló pénzbeli ellátásában részesüljön. Törvény ezen ellátások igénybevétele az érintett teherviselő képességéhez igazodó járulék fizetéséhez kötheti.

- (4) A szociális biztonsághoz való jog érvényesülése érdekében az állam
- a) gondoskodik arról, hogy szociális intézmények működjenek,
  - b) elősegíti a tartósan egészségkárosodott, valamint a testi vagy szellemi fogyatékkal élő személyek ápolását, képzését, foglalkoztatását és társadalmi beilleszkedését,
  - c) támogatja az idősek zavartalan életvitelét segítő szolgáltatásokat,
  - d) előmozdítja a megfelelő lakhatás biztosítását.

A hatályos alkotmányi rendelkezések részletezőbb, az alanyi jogi jogosultságokat és az állami feladatokat elkülönítő megfogalmazása. A szociális biztonsághoz való jog második generációs jog, ezért a rendelkezés szerkezete követi az előbbieken kifejtetteket.

A rendelkezésnek valódi alapjogi tartalma annyiban van, hogy – az alkotmánybírói gyakorlattal összhangban – a megélhetéshez szükséges, minimális ellátást mindenki számára biztosítja. Ebből azonban konkrét ellátásra való jogosultság nem következik, azt az állam az ellátások összességén keresztül köteles teljesíteni.

A javaslat – részben felülírva a Bokros-csomag utáni alkotmánybírói gyakorlatot – egyértelműsíti, hogy a társadalombiztosítási ellátások biztosítására csak a gazdasági teherviselő képességének keretei között, a parlament mérlegelése szerint van lehetőség.

40. §

- (1) A Magyar Köztársaság előmozdítja a művelődéshez való jog érvényesülését.
- (2) Mindenkinek joga van a tudományos kutatás, a művészeti alkotás és a kulturális tevékenység szabadságához.
- (3) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy oktatási intézményt alapítson, továbbá az általa választott intézményben oktatásban vagy más képzésben vegyen részt. A tanároknak joguk van a tanítás szabadságához.
- (4) A szülőket megilleti az a jog, hogy gyermekeik számára vallási, világnézeti vagy pedagógiai meggyőződésüknek megfelelő nevelést biztosítsanak.
- (5) A művelődéshez való jog érvényesülése érdekében az állam

  - a) biztosítja a tankötelezettség időtartama alatt a tandíjmentes oktatást,
  - b) gondoskodik arról, hogy felsőoktatási intézmények működjenek,

- c) a rászorulóknak számára támogatást nyújt az oktatásban való részvételhez,
- d) meghatározza az oktatási és képzési követelményeket, ellenőrzi azok megtartását,
- e) támogatja a magyar, az európai, valamint az egyetemes kultúra és művészet értékeinek megőrzését, megismertetését és gazdagítását,
- f) támogatja a tudományos alap kutatásokat, valamint a kutatás-fejlesztést.

A hatályos alkotmányi rendelkezések részletezőbb, az alanyi jogi jogosultságokat és az állami feladatokat elkülönítő megfogalmazása. A művelődéshez való jog második generációs jog, ezért a rendelkezés szerkezete követi az előbbieken kifejtetteket.

A tudományos és művészeti alkotás, valamint a tanítási szabadság – mint a véleménynyilvánítás szabadságával (önkifejezés) szorosan összefüggő jogosultság – magas szintű, alapjogi védelmet élvez.

41. §

- (1) A gyermeket fokozott védelem és gondoskodás illeti meg az állam részéről.
- (2) A gyermeknek joga van az anyakönyvezéshez, a névviseléshez, a szüleivel való kapcsolattartáshoz és a sorsát érintő döntésekben érettségének megfelelően szándéka kinyilvánításához. A házasságból született gyermek jogai azonosak a házasságon kívül született gyermek jogaival.
- (3) Az állam gondoskodik a gondviselő nélkül maradt, az elhanyagolt és a bántalmazott gyerekekről, továbbá kiemelt védelmet biztosít a testi vagy szellemi fejlődésében akadályozott gyermekeknek.
- (4) A szülő köteles gondoskodni a gyermek tartásáról, neveléséről, tanköteletzettsége alatt iskoláztatásáról, valamint a gyermek harmonikus testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosításáról.
- (5) A Magyar Köztársaság támogatja a gyermekvállalást, a gyermeket nevelőket törvényben meghatározott kedvezményekben és juttatásokban részesíti.

A rendelkezés a hatályos Alkotmányhoz képest sokkal részletesebben határozza meg a gyermeki jogok tartalmát, továbbá egy rendelkezésbe vonja össze az e jogokat garantáló és a szülői kötelezettséget tételiző szabályokat.

A javaslat – a családvédelem konkretizálásaként – kifejezett alkotmányi parancsként írja elő az állam számára a gyermeknevelés támogatását.

III. FEJEZET

A JOGRENDSZER

42. §

(1) Általánosan kötelező magatartási szabályt csak jogszabály állapíthat meg.

A rendelkezés a hatályos alkotmányi szövegnek a redundáns részeket elhagyó megfogalmazása.

(2) A jogszabályokat a Magyar Közlönyben ki kell hirdetni.

Az információs társadalom korában immár van technikai lehetőség arra, hogy elektronikus úton minden jogszabályt egy helyen hirdessenek ki, ezért az önkormányzati rendeletekre vonatkozó speciális, a jog megismerését nehezítő szabályozás fenntartása nem indokolt.

(3) A jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem vonhat meg és nem korlátozhat jogot, nem állapíthat meg új vagy a korábnál hátrányosabb kötelezettséget, és nem nyilváníthat magatartást jogellenessé.

(4) A jogszabályt olyan időpontban kell hatályba léptetni, hogy alkalmazásához a kihirdetésétől számítva elegendő felkészülési idő álljon rendelkezésre.

A visszaható hatályú jogalkotás és a kellő felkészülési idő követelménye olyan alapvető alkotmányossági garancia, amelynek az Alkotmányban indokolt szerepelnie.

(5) A jogalkotás tartalmi és eljárási szabályairól törvény rendelkezik.

A kétharmados törvények körének jelentős szűkítése a kormányzati cselekvőképesség erősítése érdekében indokolt.

43. §

- (1) A jogalkotó szervek a következő jogszabályokat alkotják:
- a) az Országgyűlés az Alkotmányt és annak módosítását,
  - b) az Országgyűlés törvényt,
  - c) a Kormány rendeletet,
  - d) a Magyar Nemzeti Bank elnöke rendeletet,
  - e) a miniszterelnök és a miniszter rendeletet,
  - f) a helyi önkormányzat rendeletet.

A rendelkezés a PSZÁF elnökének és az NMHH elnökének kivételével tartalmazza a minősített időszakon kívül jelenleg is alkotható jogszabály-típusokat. Az európai gyakorlattal összhangban a rendelkezés külön jogforrásnak minősíti az Alkotmányt és annak módosítását.

- (2) A jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával elfogadott törvény más szervet is feljogosíthat arra, hogy feladatkörében eljárva, törvényben kapott felhatalmazás alapján rendeletet alkosson, amely a helyi önkormányzat rendelete kivételével más jogszabállyal nem lehet ellentétes.

A közelmúlt közjogi eseményei (a PSZÁF elnök és az NMHH elnök rendeletalkotási joga) rámutattak arra, hogy célszerűtlen fenntartani azt a közjogi megoldást, hogy csak az Alkotmány biztosíthat jogalkotó hatáskört.

44. §

- (1) Az Alkotmány a Magyar Köztársaság alaptörvénye.

Változatlan.

- (2) Más jogszabály az Alkotmánnyal nem lehet ellentétes.

A jogforrási hierarchia élén az Alkotmány áll, amellyel egyetlen más jogszabály sem lehet ellentétes.

45. §

(1) Új alkotmány elfogadására vagy az Alkotmány módosítására irányuló javaslatot a Kormány vagy az országgyűlési képviselők egyötöde terjeszthet elő.

Az alkotmányozó hatalom kitüntetett jellege indokolja, hogy szűkebb legyen a kezdeményezők köre.

(2) A javaslat vitáját az annak előterjesztésétől számított egy hónapon túli időpontban kell megkezdeni.

(3) A javaslat elfogadásához az szükséges, hogy azt az országgyűlési képviselők háromnegyede két alkalommal változatlan szöveggel támogassa. A két szavazás között legalább hat hónapnak el kell telnie.

Annak érdekében, hogy alkotmányozásra ne hirtelen politikai felindulásból kerüljön sor, a javaslat megfelelő időt biztosít az ilyen javaslatok megvitatására. Az alkotmányozáshoz szükséges kvórumot kétharmadról háromnegyedre emeli az alkotmányszöveg, mivel már két alkalommal is előfordult a rendszerváltás óta, hogy a kormánypártok kétharmados többséget szereztek.

(4) Az új alkotmány vagy az Alkotmány módosításának megerősítéséről

a) országos népszavazást kell elrendelni, ha azt kétszáz ezer, az országgyűlési képviselők választásán választójoggal rendelkező választópolgár annak másodszori elfogadásától számított négy hónapon belül kezdeményezi,

b) az Országgyűlés annak másodszori elfogadásakor a Kormány vagy az országgyűlési képviselők egyötödének kezdeményezésére országos népszavazást rendelhet el.

(5) Az új alkotmányt vagy az Alkotmány módosítását az Országgyűlés elnöke a népszavazás kezdeményezésére nyitva álló határidő eredménytelen eltelte esetén, illetve ha a népszavazás eredménye alapján az kihirdethető, haladéktalanul megküldi a köztársasági elnöknek.

(6) Az új alkotmányt vagy az Alkotmány módosítását az Országgyűlés elnöke nem küldi meg a köztársasági elnöknek, ha a népszavazáson az érvényes szavazó választópolgárok több mint fele, de legalább az összes választópolgár több mint egynegyede az új alkotmány vagy az Alkotmány módosítása ellen szavaz.

Az Alkotmány társadalmi legitimációja érdekében biztosítani szükséges, hogy a választópolgárok is kezdeményezhessék megerősítő népszavazás megtartását. Az alkotmányozó hatalom az Országgyűlést illeti, ugyanakkor biztosítani kell, hogy a választópolgárok akaratára ellenére ne léphessen hatályba az új alkotmány vagy az alkotmánymódosítás.

(7) Az (1)–(6) bekezdésben nem szabályozott kérdésekben az új alkotmány elfogadására vagy az Alkotmány módosítására a törvényalkotási eljárás szabályait kell alkalmazni.

46. §

(1) Az Országgyűlés bármely tárgykörben törvényt alkothat.

(2) Az Alkotmány határozza meg azokat a tárgyköröket, amelyeket törvényben kell szabályozni.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

47. §

(1) Törvényt megszüvegezett és indokolással ellátott törvényjavaslat formájában a Kormány, az Országgyűlés bizottsága, bármely országgyűlési képviselő vagy népi kezdeményezésként ötvenezer, az országgyűlési képviselők választásán választójoggal rendelkező magyar állampolgár kezdeményezhet.

(2) A népi kezdeményezéshez négy hónapig lehet aláírást gyűjteni. A népi kezdeményezést az Országgyűlés három hónapon belül köteles megtárgyalni és arról határozni. A népi kezdeményezés részletes szabályairól törvény rendelkezik.

Az alkotmányszöveg szerint a népi kezdeményezés jelentősen átalakul: a választópolgárok konkrét törvényjavaslat kezdeményezésére kapnak lehetőséget, amelyet az Országgyűlés köteles megtárgyalni, és annak elfogadásáról vagy elutasításáról dönten.

(3) Az Országgyűlés által elfogadott törvényt az Országgyűlés elnöke öt napon belül aláírja, majd – ha arról az Országgyűlés nem rendelt el népszavazást – haladéktalanul megküldi a köztársasági elnöknek.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

48. §

(1) A Kormány vagy az országgyűlési képviselők egyötödének kezdeményezésére az Országgyűlés a törvényről annak elfogadásakor országos népszavazást rendelhet el.

(2) Ha a népszavazáson az érvényesen szavazó választópolgárok több mint fele, de legalább az összes választópolgár több mint egynegyede a törvényt elutasítja, azt az Országgyűlés elnöke nem küldi meg a köztársasági elnöknek.

A köztársasági elnök népszavazás-kezdeményezési joga idegen az államfő alkotmányos szerepétől, ezért azt az alkotmányszöveg elhagyja. Az ellenzéki jogok kiterjesztése érdekében az országgyűlési képviselők egyötöde is megkapja a megerősítő népszavazás kezdeményezésének jogát, amelyről ugyanakkor a parlament szabadon határoz.

A hatályos alkotmányi rendelkezés a választópolgárok többségének szavazatát az elfogadott törvény kihirdetéséhez követeli meg, ami ugyanakkor ellentétes azzal az elvvel, hogy a népszavazáson részt nem vevő választópolgár nem kívánja elvonni az Országgyűlés hatáskörét. Az alkotmányszöveg ennek megfelelően a törvény elutasításához követeli meg az eredményességi kritérium teljesítését.

49. §

(1) Kétszázezer, az országgyűlési képviselők választásán választójoggal rendelkező magyar állampolgár kezdeményezésére, megszüvegezett és indokolással ellátott törvény elfogadása érdekében az Országgyűlés országos népszavazást rendel el. A népszavazás kezdeményezéséhez négy hónapig lehet aláírásokat gyűjteni.

A jelenlegi szabályozással szemben az alkotmányszöveg népszavazás esetén a törvényalkotás hatáskörét teljes egészében a választópolgárok számára biztosítja.

(2) A törvényjavaslat alkotmányosságáról az Alkotmánybíróság kilencven napon belül előzetesen állást foglal. Ha az Alkotmánybíróság a törvényjavaslatot alkotmányellenesnek minősíti, a népszavazás kezdeményezéséhez nem gyűjthető aláírás.

Annak érdekében, hogy a népszavazással elfogadni kívánt törvény alkotmányossága utólag ne legyen megkérdőjelezhető, az alkotmány-szöveg kötelező előzetes normakontrollt irányoz elő.

(3) Nem kezdeményezhető népszavazás

- a) az állami költségvetés bevételeit vagy kiadásait a tárgyévi kiadási főösszeg egy százalékánál nagyobb mértékben érintő kérdésben,
- b) egyoldalúan fel nem mondható nemzetközi szerződésből fakadó kötelezettség tárgyában.

Mivel az alkotmányszöveg a népszavazás tárgyát törvényalkotásra korlátozza, a tiltott tárgykörök egy része értelmetlenné válik, mivel azokat nem törvényalkotással gyakorolja az Országgyűlés.

A kiszámíthatóság érdekében a költségvetési hatás mértékét az alkotmányszöveg maga határozza meg. Ez jelenleg mintegy 138 milliárd forintos költségvetési mozgásteret biztosít a népszavazási kérdés számára, amely egyébként kormányzati lépésekkel megfelelően kiegyenlíthető.

A nemzetközi kötelezettségek közül az alkotmányszöveg csak ott tartja fenn a tilalmat, ahol a Magyar Köztársaság egyoldalú aktsussal nem szabadulhat a szerződésből.

(4) A törvényt a népszavazás elfogadja, ha azzal a népszavazáson az érvényes szavazó választópolgárok több mint fele, de legalább az összes választópolgár több mint egynegyede egyetért. Az így megalkotott törvényt az Országgyűlés elnöke a népszavazás eredményének jogerőre emelkedésétől számított öt napon belül aláírja, és haladéktalanul megküldi a köztársasági elnöknek.

A hatályos eredményességi kritériumon az alkotmányszöveg nem változtat.

(5) Az országos népszavazásról szóló törvény elfogadásához a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges.

Az országos népszavazás a képviseleti demokráciát alapvetően érinti, ezért szabályozásához széleskörű konszenzus indokolt.

50. §

(1) A köztársasági elnök a törvényt annak kézhezvételétől számított tizenöt napon – az Országgyűlés elnökének sürgősségi kérelmére öt napon – belül aláírja, és haladéktalanul elrendeli a törvény kihirdetését.

Változatlan.

(2) Ha a köztársasági elnök a törvényalkotási eljárást, illetve a törvényt vagy annak valamelyik rendelkezését alkotmányellenesnek tartja, a törvény aláírására irányadó határidőn belül az Alkotmánybíróságnál indítványozza a törvény vagy annak rendelkezése alkotmányosságának előzetes vizsgálatát.

(3) Ha az Alkotmánybíróság megállapítja az alkotmányellenességet, a köztársasági elnök visszaküldi a törvényt az Országgyűlésnek. Ha az Alkotmánybíróság nem állapította meg az alkotmányellenességet, a köztársasági elnök az Alkotmánybíróság határozatának kézhezvételétől számított öt napon belül a törvényt aláírja, és haladéktalanul elrendeli a kihirdetését.

(4) Ha a köztársasági elnök a törvénnyel vagy valamelyik rendelkezésével nem ért egyet, e véleményét megindokolva a törvény aláírására irányadó határidőn belül megfontolásra visszaküldheti az Országgyűlésnek, amely azt ismét megtárgyalja. Ha az Országgyűlés a törvényt ismét elfogadja, a köztársasági elnök azt köteles öt napon belül aláírni, és haladéktalanul elrendelni annak kihirdetését.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(5) A köztársasági elnök nem gyakorolhatja a (2)–(4) bekezdésben meghatározott hatásköreit, ha a törvényt népszavazás fogadta el.

51. §

- (1) A Kormány az Alkotmányban meghatározott feladatkörében eljárva
- a) kizárólagos törvényhozási tárgykörbe nem tartozó és törvényben nem szabályozott tárgykörben rendeletet adhat ki,
  - b) törvényben kapott felhatalmazás alapján, annak keretei között rendeletet ad ki.
- (2) A Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

52. §

- (1) A Magyar Nemzeti Bank elnöke az Alkotmányban meghatározott feladatkörében eljárva, törvényben kapott felhatalmazás alapján, annak keretei között rendeletet ad ki.
- (2) A Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

53. §

- (1) A miniszterelnök a feladatkörében eljárva az Alkotmányban meghatározott esetekben, valamint törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján rendeletet ad ki.
- (2) A miniszter törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörében eljárva, önállóan vagy más miniszter egyetértésével rendeletet ad ki.
- (3) A miniszterelnök és a miniszter rendelete törvénnyel és kormányrendelettel nem lehet ellentétes.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

54. §

- (1) A helyi önkormányzat feladatkörében eljárva
- a) kizárólagos törvényhozási tárgykörbe nem tartozó tárgykörben a helyi sajátosságoknak megfelelő szabályok megállapítására rendeletet adhat ki,

- b)* törvényben kapott felhatalmazás alapján, annak keretei között rendeletet ad ki.
- (2) A helyi önkormányzat rendelete más jogszabállyal nem lehet ellentétes.

A hatályos alkotmányi, illetve az önkormányzati törvényben szereplő szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

55. §

Ha törvény vagy rendelet az Európai Unió alapító szerződéseivel vagy közvetlenül alkalmazandó jogi aktusával ellentétes rendelkezést tartalmaz, az Európai Unió alapító szerződéseit vagy jogi aktusát kell alkalmazni.

Az Európai Unió joga a tagállami jogszabályokkal szemben jelenleg is alkalmazási elsőbbséget élvez. A nemzeti szuverenitás védelmében az alkotmányszöveg ezt az elsőbbséget az Alkotmánnyal szemben nem ismeri el.

56. §

- (1) A Magyar Köztársaság elfogadja és jogrendszere részének ismeri el a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

- (2) Ha törvény vagy rendelet a nemzetközi jog általánosan elismert szabályával ellentétes rendelkezést tartalmaz, a nemzetközi jog általánosan elismert szabályát kell alkalmazni.

Az Alkotmány szintjén a magyar jogrendszer részévé tett szabályokat a jogforrási hierarchiában el kell helyezni.

57. §

- (1) A köztársasági elnök köti meg azokat a nemzetközi szerződéseket, amelyek
- a)* tartalmukból vagy a szerződő felek akaratából következően megerősítést igényelnek,
  - b)* az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdést érintenek, vagy
  - c)* a jogalanyok számára közvetlenül jogokat és kötelezettségeket állapítanak meg.

- (2) Az (1) bekezdés *b)*–*c)* pontjában meghatározott nemzetközi szerződések megkötéséhez az Országgyűlés előzetes hozzájárulása szükséges.
- (3) Az (1) bekezdésben fel nem sorolt nemzetközi szerződéseket a Kormány köti meg.
- (4) A nemzetközi szerződést – annak nemzetközi jogi hatálybalépését megelőzően – a (2) bekezdésben meghatározott esetekben törvényben, egyébként kormányrendeletben ki kell hirdetni.

A hatályos törvényi szabályozás gördülékenyebb megfogalmazása.

- (5) Törvény és rendelet nemzetközi szerződést kihirdető törvénnyel, rendelet nemzetközi szerződést kihirdető kormányrendelettel nem lehet ellentétes.

A nemzetközi szerződéseket kihirdető jogszabályokat az alkotmány-szöveg a parlamenti hatáskör védelme jegyében helyezi el a jogforrási hierarchiában.

- (6) A nemzetközi szerződések megkötésével összefüggő eljárásról törvény rendelkezik.

IV. FEJEZET

AZ ORSZÁGGYŰLÉS

58. §

(1) Az Országgyűlés a legfőbb népképviselői szerv, amely választott képviselőkből álló testület.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása, amely azt is rögzíti, hogy csak választás útján nyerhetik el az Országgyűlés tagjai megbízatásukat.

(2) Az Országgyűlés gyakorolja az alkotmányozó és a törvényhozó hatalmat, ellenőrzi a végrehajtó hatalom működését, valamint ellátja az Alkotmányban és a törvényekben meghatározott feladatokat.

Elmarad az országgyűlési hatáskörök tételes felsorolása, elkerülve ezzel az Alkotmányon belüli ismétléseket.

(3) Az országgyűlési képviselők az egész népet képviselik, e minőségükben lelkiismeretük szerint járnak el, utasítást senkitől nem fogadhatnak el.

A szabad mandátum elve és az az elv, hogy a képviselők nem választókerületüket képviselik a többivel szemben, hanem az egész népet, olyan alapelvei a képviselői demokráciának, amely alkotmányi megjelenítést indokol.

(4) Az azonos párthoz tartozó országgyűlési képviselők tevékenységük összehangolására a Hárszabályban meghatározott feltételek szerint képviselőcsoportot alakíthatnak.

A képviselőcsoportokra vonatkozó alkotmányi szabályozás feltétele, hogy az Alkotmány a képviselőcsoportokat elismerje.

(5) Az Országgyűlés szervezetének és működésének részletes szabályait, továbbá ülésezési és tárgyalási rendjét a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával törvényben elfogadott Hárszabály állapítja meg.

A hatályos szöveghez képest a javaslat kifejezetten nevesíti, hogy a Hárszabály törvény, így jogszabály. Ezzel a Hárszabályon belül megoldható a vizsgálóbizottságok előtti megjelenési kötelezettség kikényszerítése.

59. §

(1) Az országgyűlési képviselők általános választását – az előző általános választást követő negyedik naptári év április 1-je és május 31-e közötti időpontra – a köztársasági elnök a választás napját megelőző negyvenötödik és hatvanadik nap között tűzi ki.

(2) Az Országgyűlés megbízatása az alakuló üléstől a következő Országgyűlés alakuló üléséig tart.

(3) Az Országgyűlés alakuló ülését – a választást követő egy hónapon belüli időpontra – a köztársasági elnök hívja össze. Az Országgyűlés a képviselők mandátumának igazolásával alakul meg. Az országgyűlési képviselők a mandátumuk igazolását követően az Országgyűlés előtt esküt vagy fogadalmat tesznek.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

60. §

(1) Az Országgyűlés a tagjai sorából elnököt, alelnököket és jegyzőket választ.

(2) Az Országgyűlés a tagjai sorából állandó bizottságokat hoz létre, továbbá eseti és vizsgálóbizottságot alakíthat.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) Az Országgyűlés bizottságainak összetétele tükrözi az országgyűlési képviselőcsoportok létszáma közötti arányt, ettől az ellenzéki képviselőcsoportok javára el lehet térni.

Az országgyűlési bizottságok összetételére vonatkozó szabály az ellenzéki képviselőcsoportok védelmét biztosítaná.

(4) Az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdés megvizsgálására vizsgálóbizottságot kell létrehozni, ha azt az országgyűlési képviselők egyötöde kezdeményezi. A vizsgálóbizottságban a kormánypárti és az ellenzéki képviselők száma azonos.

(5) Az országgyűlési bizottság által kért adatot mindenki köteles a rendelkezésre bocsátani, továbbá a bizottság felhívására köteles előtte megjelenni és valamást tenni. E kötelezettségek teljesítésére, illetve elmulasztásuk jogkövetkezményeire vonatkozó rendelkezéseket a Házzsabály állapítja meg.

Az Országgyűlés vizsgálóbizottságaira vonatkozó alapvető szabályok alkotmányi rögzítésére az elmúlt évtizedekben a vizsgálóbizottságokkal kapcsolatban felmerült problémák további elkerülése érdekében kerülne sor.

61. §

(1) Az Országgyűlés és az országgyűlési bizottságok ülései nyilvánosak.

Az országgyűlési bizottsági ülések alkotmányban kimondott nyilvánosság az Országgyűlés munkájának átláthatóbbá tételét szolgálja.

(2) Az Országgyűlés a Kormány vagy bármely országgyűlési képviselő kérelmére, illetve az országgyűlési bizottság a Kormány képviseletében jelen levő személy vagy bármely bizottsági tag kérelmére törvényben meghatározott titok vagy nyilvánosságra nem hozható személyes adat védelme érdekében tagjai kétharmadának a szavazatával zárt ülés tartását rendelheti el.

A zárt ülés elrendelése szabályainak alkotmányi meghatározása az Országgyűlés munkájának átláthatóbbá tételét szolgálja.

62. §

(1) Az Országgyűlés minden év február 1-jétől június 15-éig és szeptember 1-jétől december 15-éig rendes ülésszakot tart.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) A Kormánynak vagy az országgyűlési képviselők egyötödének írásbeli kérelmére az Országgyűlést rendkívüli ülésszakra vagy rendkívüli ülésre össze kell hívni. A kérelemben meg kell jelölni az összehívás indokát, a napirendet és a javasolt időpontot.

A hatályos alkotmányi szöveghez képest elmarad a köztársasági elnök rendkívüliülés-összehívási és elnapolási joga, ezek ugyanis az alkotmányos szervek rendszerébe nem illeszkedő, az elmúlt húsz év tapasztalata alapján felesleges szabályok.

(3) Az Országgyűlés ülésszakát és az egyes üléseket az Országgyűlés elnöke hívja össze.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

63. §

(1) Az Országgyűlés akkor határozatképes, ha ülésén az országgyűlési képviselők több mint fele jelen van.

(2) Az Országgyűlés a döntéseit – ha az Alkotmány vagy a Hárszabály ettől eltérően nem rendelkezik – a jelen levő országgyűlési képviselők több mint felének a szavazatával hozza meg.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

64. §

(1) Az országgyűlési képviselőt a függetlenségét biztosító javadalmozás, továbbá mentelmi jog illeti meg.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) Az országgyűlési képviselő – a miniszterelnöki, a miniszteri és az államtitkári tisztség kivételével – más közhivatalt nem tölthet be.

A hatályos alkotmányi szöveg tömörebb megfogalmazása, amely azt is biztosítja, hogy az országgyűlési képviselő csak a kormányzati működés politikai jellegű csúcsposztjait tölthesse be.

(3) Az országgyűlési képviselő a Kormány bármely tagjához interpellációt és kérdést, az országgyűlési biztoshoz, az Állami Számvevőszék elnökéhez, a Költségvetési Tanács elnökéhez és a Magyar Nemzeti Bank elnökéhez pedig kérdést intézhet a feladatkörükbe tartozó minden ügyben.

Az alkotmányszöveg az ügyészséget a Kormány alá rendeli, ezért a legfőbb ügyészhez intézhető kérdés értelmét veszti.

(4) Az országgyűlési képviselő jogállásának, javadalmazásának, összeférhetetlenségének, valamint mentelmi jogának részletes szabályait törvény határozza meg, amelynek elfogadásához a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

65. §

(1) Az országgyűlési képviselő megbízatása megszűnik:

- a)* az Országgyűlés megbízatásának megszűnésével,
- b)* lemondásával,
- c)* összeférhetlenségének kimondásával,
- d)* választójoga elvesztésének megállapításával,
- e)* halálával,
- f)* ha kilencven napot meghaladó időn át képtelen feladatkörének ellátására.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazásban kiegészül a tapasztalatok szerint szükséges további okkal, így a megbízatás megszűnik akkor is, ha a képviselő a feladatkörét képtelen ellátni.

(2) Az országgyűlési képviselő az Országgyűléshez intézett írásbeli nyilatkozatával lemondhat megbízatásáról.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb, az elfogadó nyilatkozat elfogadására vonatkozó redundáns szabályt elhagyó megfogalmazása.

(3) Az Országgyűlés a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával elfogadott határozattal mondja ki az országgyűlési képviselő összeférhetetlenségét, illetve azt, hogy az országgyűlési képviselő feladatkörének ellátására legalább kilencven nap óta képtelen.

(4) Az Országgyűlés elnöke állapítja meg, hogy az országgyűlési képviselő megbízatása a halálával vagy választójogának elvesztésével megszűnt.

66. §

(1) Az Országgyűlés kimondhatja feloszlását.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) A köztársasági elnök a képviselőcsoportok vezetőivel való egyeztetést követően feloszlathatja az Országgyűlést, ha

- a) az Országgyűlés tizenkét hónapon belül háromszor bizalmatlanságát fejezte ki a Kormánnyal szemben,
- b) az Országgyűlés az állami költségvetésről szóló törvényt a tárgyév január 31-ig nem fogadta el.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott hatáskörével a köztársasági elnök az azt megalapozó körülmény bekövetkeztét követő nyolc napon belül élhet.

(4) A köztársasági elnök haladéktalanul feloszlatja az Országgyűlést, ha a miniszterelnök személyére tett javaslatát az Országgyűlés az Alkotmányban meghatározott határidőn belül nem fogadja el.

(5) A köztársasági elnök az Országgyűlés feloszlása esetén haladéktalanul, illetve annak feloszlásával egyidejűleg – negyvenöt napon túli, de hatvan napon belüli időpontra – kitűzi az országgyűlési képviselők általános választását.

Kötelező feloszlatási okká válik, ha az országgyűlési képviselők általános választását követően – többcsatornás jelölési eljárás lefolytatása után – is betöltetlen marad a miniszterelnöki tisztség. A szabály célja

annak kikényszerítése, hogy vagy álljon fel az új kormány a választások után, vagy mihamarabb legyen időközi általános választás.

A Kormánnyal szembeni bizalmatlanság háromszori kifejezése már elegendő lehet ahhoz, hogy a feloszlásra alapot adó kormányválságot állapítson meg a köztársasági elnök.

Új feloszlási lehetőséggé válik, ha az Országgyűlés nem fogad el költségvetést. A költségvetés az Országgyűlés egyik legfontosabb és feltétlenül meghozandó döntése, elmaradása olyan kormányválságot jelezhet, ami a feloszlást indokolhatja.

V. FEJEZET

A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK

67. §

A Magyar Köztársaság államfője a köztársasági elnök, aki kifejezi a nemzet egységét, és őrökdi az államszervezet alkotmányos működése felett.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása. Az alkotmánysszöveg az államszervezet demokratikus működése helyett az alkotmányos működés feletti őrökdiést teszi az államfő feladatkörévé.

68. §

- (1) A köztársasági elnök
  - a) képviseli a Magyar Köztársaságot,
  - b) kinevezi a nagyköveteket, megbízza és fogadja a diplomáciai képviselvek vezetőit,
  - c) adományozza a törvényben meghatározott kitüntetések, valamint engedélyezi külföldi állami kitüntetések viselését,
  - d) kinevezi és előlépteti a tábornokokat,
  - e) kinevezi az egyetemi tanárokat,
  - f) gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát,
  - g) dönt a magyar állampolgárság honosítással történő megszerzéséről,
  - h) ellátja mindazokat a feladatokat, amelyeket az Alkotmány vagy törvény a hatáskörébe utal.
- (2) A köztársasági elnök részt vehet és felszólalhat az Országgyűlés ülésén.
- (3) A köztársasági elnök hivatali tevékenységével összefüggő minden döntéshez és intézkedéséhez a miniszterelnök vagy a feladatkörrel rendelkező miniszter ellenjegyzése szükséges.

(4) Nem szükséges ellenjegyzés

- a) a köztársasági elnök hatáskörébe utalt személyi javaslatok megtételéhez,
- b) a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettese és a hivatásos bíró kinevezéséhez,
- c) a törvény kihirdetésével kapcsolatos hatáskörök gyakorlásához,
- d) a köztársasági elnök hivatalával összefüggő hatáskörök gyakorlásához,
- e) az Országgyűlés feloszlatásához.

Az alkotmányszöveg az Alkotmány más helyein a köztársasági elnökhöz telepített hatásköröket nem ismétli meg feleslegesen. A tervezet – az 1946. évi I. törvény logikáját követve – kiterjeszti a köztársasági elnök intézkedéseinek ellenjegyzéshez kötöttségét. A hadsereg főparancsnoki jogkörét a tervezet nem a köztársasági elnökhöz telepíti, ugyanakkor egyes, ezzel összefüggő szimbolikus aktusokat államfői hatáskörben hagy.

69. §

- (1) Az Országgyűlés a köztársasági elnököt titkos szavazással, öt évre választja.
- (2) Köztársasági elnökké az a büntetlen előéletű, az országgyűlési képviselők választásán választójoggal rendelkező magyar állampolgár választható meg, aki a választás napjáig a harminctödik életévét betöltötte.
- (3) Köztársasági elnökké ugyanaz a személy legfeljebb két alkalommal választható meg.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

70. §

- (1) A köztársasági elnök választását az Országgyűlés elnöke tűzi ki.
- (2) A köztársasági elnököt a korábbi köztársasági elnök megbízatásának lejárta előtt legalább harminc, legfeljebb hatvan nappal, ha pedig a megbízatás annak lejárta előtt szűnt meg, a megszűnéstől számított harminc napon belül kell megválasztani.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása kiegészül a választás legkorábbi időpontját meghatározó szabállyal, ezzel elkerülve a korábban felmerült, politikai indíttatású alkotmányjogi vitákat.

(3) Köztársasági elnököt az országgyűlési képviselők egyötöde írásban jelölhet. Minden országgyűlési képviselő egy személyt jelölhet. Annak, aki több személyt jelölt, mindegyik jelölése érvénytelen.

Ötven képviselő helyett azért indokolt a képviselők egyötödét felhatalmazni a jelölésre, mert az Alkotmány nem határozza meg az országgyűlési képviselők számát.

(4) A köztársasági elnök megválasztásához az első szavazási fordulóban az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges. Ha a megkívánt többséget egyik jelölt sem szerezte meg, új jelölés alapján a következő napon újból szavazást kell tartani.

(5) A második szavazási fordulóban a köztársasági elnök megválasztásához az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges.

(6) Ha a második szavazási fordulóban a megkívánt többséget egyik jelölt sem szerezte meg, legkésőbb a következő napon harmadik szavazási fordulót kell tartani, amelynek során csak azokra a jelöltekre lehet szavazni, akik a második szavazási fordulóban a két legmagasabb számú szavazatot kapták.

Az alkotmányszöveg kezeli a szavazategyenlőség kérdését is: ha az első két legtöbb szavazatszámot több jelölt is elnyerte, mindannyian részt vehetnek a harmadik fordulóban.

(7) A harmadik szavazási fordulóban a köztársasági elnök megválasztásához az országgyűlési képviselők több mint felének szavazata szükséges.

Fontos alkotmányos érdek fűződik ahhoz, hogy kellő legitimitációval rendelkezzen a köztársasági elnök, így a tervezet abszolút többséget követel meg az államfő megválasztásához.

(8) Ha a harmadik szavazási forduló is eredménytelen volt, ismételt jelölés alapján új választást kell tartani.

A hatályos alkotmány nem kezeli azt a helyzetet, amikor a harmadik fordulóban sem sikerül államfőt választani, ezt a hiányosságot az alkotmányszöveg pótolja.

71. §

- (1) A köztársasági elnök a korábbi köztársasági elnök megbízatásának megszűnésekor lép hivatalba.
- (2) Ha a köztársasági elnök megválasztására a korábbi köztársasági elnök megbízatásának megszűnését követően kerül sor, az új köztársasági elnök a megválasztásával hivatalba lép.
- (3) A köztársasági elnök a megválasztását követően az Országgyűlés előtt esküt vagy fogadalmat tesz.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

72. §

- (1) A köztársasági elnöki tisztség összeférhetetlen minden más állami, társadalmi szervezeti, politikai és gazdasági tisztséggel vagy megbízatással. A köztársasági elnök más kereső foglalkozást nem folytathat, egyéb tevékenységéért – a szerzői jogi védelemben részesülő tevékenységet kivéve – díjazást nem fogadhat el.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

- (2) A megbízatási ideje alatt a köztársasági elnök ellen nem lehet büntetőeljárást indítani, továbbá vele szemben nem lehet a személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítani.

A köztársasági elnök számára sérthetetlenségének kimondása helyett egyértelmű fogalmak használata célszerű. A bűncselekményt elkövető köztársasági elnököt az Alkotmánybíróság megfoszthatja tisztségétől, ezt követően pedig már a büntetőeljárás lefolytatható vele szemben.

- (3) A köztársasági elnököt megbízatása alatt és annak megszűnése után törvényben meghatározott, a függetlenségét biztosító javadalmazás és más juttatások illetik meg.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

73. §

(1) A köztársasági elnök átmeneti akadályoztatása esetén, vagy ha a köztársasági elnök megbízatása megszűnt, az új köztársasági elnök hivatalba lépéséig a köztársasági elnök hatásköreit az Országgyűlés elnöke gyakorolja.

A hatályos Alkotmány szerint a helyettesítő házelnök nem gyakorolhatja a köztársasági elnök valamennyi hatáskörét. Ezen kivételek fenntartása indokolatlan.

(2) A köztársasági elnök átmeneti akadályoztatása esetén a helyettesítés szükségéről a köztársasági elnök dönt. Ha a köztársasági elnök akaratnyilvánításra képtelen, az akadályoztatás tényét a Kormány vagy az országgyűlési képviselők egyötödének indítványára az Országgyűlés a képviselők kétharmadának a szavazatával állapítja meg.

A hatályos alkotmány nem rendezi az átmeneti akadályoztatás esetén követendő eljárást.

(3) A köztársasági elnök helyettesítése idején az Országgyűlés elnöke az országgyűlési képviselői jogait nem gyakorolhatja, helyette az Országgyűlés elnökének feladatát az Országgyűlés általa kijelölt alelnöke látja el.

74. §

(1) A köztársasági elnök megbízatása megszűnik:

- a) megbízatási idejének lejártával,
- b) lemondásával,
- c) összeférhetetlenségének kimondásával,
- d) választójoga elvesztésének megállapításával,
- e) halálával,
- f) ha kilencven napot meghaladó időn át képtelen feladatkörének ellátására,
- g) az elnöki tisztségtől való megfosztásával.

(2) A köztársasági elnök az Országgyűléshez intézett írásbeli nyilatkozatával lemondhat megbízatásáról.

Az alkotmányszöveg – az életszerűséget szem előtt tartva – nem tartja fenn a lemondásnak az Országgyűlés általi elfogadáshoz kötését.

(3) Ha a köztársasági elnök úgy lépett hivatalba, hogy a vele szemben fennálló összeférhetetlenségi okot nem szüntette meg, vagy a köztársasági elnökkel szemben a tisztségének gyakorlása során összeférhetlenségi ok merül fel, az országgyűlési képviselők egyötödének indítványára az Alkotmánybíróság nyolc napon belül kimondja a köztársasági elnök összeférhetetlenségét.

(4) Az országgyűlési képviselők egyötödének indítványára az Alkotmánybíróság nyolc napon belül megállapítja, hogy a köztársasági elnök a választójogát elveszítette, illetve hogy a köztársasági elnök a feladatkörének ellátására legalább kilencven nap óta képtelen.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(5) A köztársasági elnök tisztségétől való megfosztását az országgyűlési képviselők egyötöde kezdeményezheti. Az eljárás megindításához az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges. Az eljárást megindító országgyűlési határozat meghozatalától az eljárás befejezéséig a köztársasági elnök a jogkörét nem gyakorolhatja. Az Alkotmánybíróság a köztársasági elnököt tisztségétől megfosztja, ha a köztársasági elnök az Alkotmányt vagy valamely törvényt szándékosan megsértette.

A köztársasági elnökkel szembeni büntetőeljárás lefolytatására az Alkotmánybíróság nem alkalmas, mivel nem egyedi ügyekben ítélkező bíróság. Az alkotmányszöveg szerint az Alkotmánybíróság csupán megfosztja a jogsértő államfőt a tisztségétől, ezt követően pedig rendes bíróság dönthet az elnök büntetőjogi felelősségre vonásáról.

VI. FEJEZET

A KORMÁNY

75. §

- (1) A végrehajtó hatalmat a Kormány gyakorolja.
- (2) A Kormány védi az alkotmányos rendet és a jogalanyok jogait, biztosítja a jogszabályok végrehajtását, meghatározza a külpolitikát, továbbá ellátja mindazokat az állami feladatokat, amelyek nem tartoznak más szerv hatáskörébe.
- (3) A Kormány – ha törvény másként nem rendelkezik – a feladatkörrel rendelkező tagja útján irányítja az államigazgatási szerveket.
- (4) A Kormány a törvények keretei között meghatározza az államigazgatási szervezetrendszer.

A hatályos Alkotmányhoz képest a tervezet a konkrét hatáskörök felsorolása helyett a végrehajtó hatalmat egészként telepíti a Kormányhoz. Ezek közül – annak érdekében, hogy az Alkotmány az állam-szervezet egészét megalapozza – mégis kiemeli az államigazgatási szervezetrendszer meghatározásának és irányításának jogkörét. Az alkotmánytervezet elhagyja a minisztériumok törvényi alapítására vonatkozó szabályt, így a Kormány megalakulásához nem lenne szükséges a minisztériumi felsorolási törvény megalkotása, ami gyorsíthatja a kormányalakítás folyamatát.

76. §

- (1) A Kormány a miniszterelnökből és a miniszterekből áll.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) A Kormány tagja büntetlen előéletű olyan magyar állampolgár lehet, aki az országgyűlési képviselők választásán választójoggal rendelkezik.

(3) A kormánytagság és az államtitkári tisztség – az országgyűlési képviselői megbíztatás kivételével – összeférhetetlen minden más állami, társadalmi szervezeti, politikai és gazdasági tisztséggel vagy megbíztatással. A Kormány tagja és az államtitkár más kereső foglalkozást nem folytathat, egyéb tevékenységért – a szerzői jogi védelemben részesülő tevékenységet kivéve – díjazást nem fogadhat el.

Más közjogi tisztségviselőkhöz hasonlóan a kormánytagság pozitív és negatív feltételeit is rögzítené az Alkotmány.

(4) A Kormány és a Kormány tagja felelős az Országgyűlésnek.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(5) A Kormány tagjai részt vesznek és felszólalhatnak az Országgyűlés ülésén.

A felelősségre tekintettel a tervezet nem lehetőségként, hanem kötelezettségként határozza meg az Országgyűlés ülésein való részvételt.

(6) A Kormány tagjainak jogállását, valamint javadalmazását és más juttatásait törvény szabályozza.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

77. §

(1) A miniszterelnök meghatározza a Kormány általános politikáját.

(2) Sürgős intézkedést igénylő ügyekben vagy a Kormány egyedi felhatalmazása alapján a miniszterelnök a Kormány két ülése között gyakorolja a Kormány hatáskörét.

A hatályos alkotmányi szöveghez képest a tervezet – elismerve a rendszerváltás óta töretlenül érvényesülő gyakorlatot – kiemeli a miniszterelnököt a Kormány többi tagja közül. A miniszterelnök a Kormány tényleges stratégiai vezetője, ezért indokolt kifejezetten rögzíteni, hogy az általános politikát ő határozza meg. A kormány-

zati működés hatékonyságát biztosító alapvető feltétel, hogy a testületi működésből akadó esetleges idővesztést indokolt esetben ki lehessen küszöbölni: ezt szolgálja a Kormány két ülése között a miniszterelnök által meghozott döntések húszéves gyakorlatának alkotmányszintű elismerése.

(3) A miniszterelnököt az általa rendeletben kijelölt miniszter helyettesíti.

A tervet nyitva hagyja annak a lehetőségét, hogy a miniszterelnök döntsön arról, hogy kíván-e miniszterelnök-helyettest.

(4) A miniszterelnöki tisztséget ugyanaz a személy legfeljebb tizenkét éven át töltheti be.

A hatalommegosztás temporális dimenziójának érdekében biztosítani szükséges, hogy hegemon politikai centrum egy személy körül tartósan ne tudjon kialakulni. Átmenti rendelkezésként szükséges rögzíteni, hogy a tizenkét éves időtartam csak az új alkotmány hatálybalépésétől számítódik.

78. §

(1) A miniszterelnököt – a többségi elv megtartásával – a köztársasági elnök nevezi ki.

(2) A kinevezett miniszterelnök ismerteti a programját az Országgyűlésben, majd bizalmi szavazást kér.

(3) Ha az Országgyűlés a miniszterelnöknek nem az Alkotmányban előírt határidőn belül nem szavazott bizalmat, az országgyűlési képviselők egyötödé három napon belül írásban jelölhet miniszterelnököt. Egy képviselő csak egy személyt jelölhet, aki több személyt jelöl, annak mindegyik jelölése érvénytelen. A legtöbb jelölést elnyert személy – ha a két legtöbb jelölést kapott személy azonos számú jelölést kapott, az, amelyik jelölését az Országgyűlés elnökének hamarabb benyújtották – ismerteti a programját az Országgyűlésben, amely a miniszterelnök megválasztásáról az országgyűlési képviselők több mint felének a szavazatával a jelölését követő nyolc napon belül dönt.

- (4) Ha az országgyűlési képviselők nem tettek határidőben javaslatot a miniszterelnök személyére, vagy a miniszterelnököt az Országgyűlés más okból nem választotta meg, a köztársasági elnök öt napon belül új személyi javaslatot tesz. A miniszterelnöknek javasolt személy ismerteti a programját az Országgyűlésben. Az Országgyűlés a miniszterelnök megválasztásáról az országgyűlési képviselők több mint felének a szavazatával a jelölését követő nyolc napon belül dönt.
- (5) Ha a köztársasági elnök újabb személyi javaslatát az Országgyűlés határidőben nem fogadja el, a köztársasági elnök az Országgyűlést haladéktalanul felosztatja.
- (6) A miniszterelnök a megválasztásával, illetve a kinevezésével lép hivatalba. A megválasztott, illetve kinevezett miniszterelnök az Országgyűlés előtt esküt vagy fogadalmat tesz.

A kormányalakítás folyamata a jelenlegi alkotmányos szabályok mellett hihetetlenül lassú: míg az európai államok többségében az országgyűlési választás megkezdésétől számított legfeljebb harminc napon belül (sőt, egyes országokban néhány napon belül) fel tud állni az új kormány, addig Magyarországon ehhez átlagosan 58 nap volt szükséges. Az alkotmányszöveg – az 1946. évi I. törvény hagyományát követve – első körben a köztársasági elnök hatáskörévé teszi a miniszterelnök kinevezését. Ha az államfő nem a parlamenti többség bizalmát élvező személyt nevez ki, a legyen alkotmány mintájára a második körben az országgyűlési képviselők jelölhetnek kormányfőt, ennek sikertelensége esetében pedig a köztársasági elnökre száll a jelölés joga. Ha még így sem sikerül miniszterelnököt választani, az biztos jele a kormányozhatatlanságnak, ezért a köztársasági elnöknek ilyenkor fel kell osztatnia az Országgyűlést. A javasolt megoldás jelentősen rövidíti a hatalmi átmenet idejét, ugyanakkor erős garanciákat tartalmaz a parlamentarizmus értékeinek megőrzésére.

79. §

- (1) A miniszter a Kormány általános politikájának keretei között, a jogszabályoknak, a Kormány határozatainak és a miniszterelnök utasításainak megfelelően, önállóan irányítja az államigazgatásnak a feladatkörébe tartozó ágát, valamint ellátja a Kormány által meghatározott vagy a miniszterelnök által kijelölt feladatokat.

A miniszteri feladatkör meghatározását az alkotmányszöveg kiegészíti a miniszterelnök ténylegesen fennálló irányítási jogkörére vonatkozó utalással.

(2) A minisztert államtitkár helyettesíti.

Az államtitkárok közjogi szerepe indokolja az alkotmányi szintű nevesítésüket.

80. §

(1) A minisztert a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki és menti fel.

(2) A kinevezett miniszter az Országgyűlés előtt esküt vagy fogadalmat tesz.

(3) A Kormány a miniszterek kinevezésével alakul meg.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása. A Kormány megalakulását a tervezet – a közjogi rendszerben dominánsan érvényesülő megoldáshoz közelítve – a miniszterek kinevezéséhez köti, mivel az esküt vagy a fogadalmat csak deklaratív, hagyományőrző aktusnak tekinti.

81. §

(1) A Kormány képviseli a Magyar Köztársaságot az Európai Unió kormányzati részvétellel működő intézményeiben.

(2) A Kormány az (1) bekezdésben meghatározott intézmények döntéshozatali eljárásában napirenden szereplő tervezeteket haladéktalanul megküldi az Országgyűlésnek, amely bármely tervezettel kapcsolatban tájékoztatást kérhet a Kormány által képviselni kívánt álláspontról.

(3) Ha az Országgyűlés vagy annak kijelölt bizottsága egy tervezettel kapcsolatban állásfoglalást fogad el, a Kormány az európai uniós döntéshozatal során attól nem térhet el.

Az alkotmányszöveg erősíti az Országgyűlés szerepét az uniós döntéshozatali eljárásban képviselt magyar álláspont meghatározásában, mivel lehetőséget ad arra, hogy a parlament a Kormányt kötelező állásfoglalást fogadjon el.

82. §

- (1) A miniszterelnök megbízatása megszűnik
- a)* az országgyűlési képviselők általános választásával,
  - b)* a miniszterelnök lemondásával,
  - c)* a miniszterelnök összeférhetetlenségének kimondásával,
  - d)* a miniszterelnök választójoga elvesztésének megállapításával,
  - e)* a miniszterelnök halálával,
  - f)* a miniszterelnöki tisztség betöltésére előírt időkorlát kitöltésével,
- g)* ha az Országgyűlés a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezi ki,
b) ha az Országgyűlés a kinevezett miniszterelnököknek harminc napon belül nem szavaz bizalmat.
- (2) A Kormány megbízatása megszűnik a miniszterelnök megbízatásának megszűnésével.

Az országgyűlési képviselők általános választását követően a választópolgároknak már nincs lehetőségük a Kormány felelőségének érvényesítésére, ezért az alkotmányszöveg a választás megkezdésével már korlátozott hatáskörű, ügyvezető kormánnyá teszi a kabinetet.

- (3) A miniszter megbízatása megszűnik
- a)* a Kormány megbízatásának megszűnésével,
  - b)* lemondásával,
  - c)* felmentésével,
  - d)* összeférhetetlenségének kimondásával,
  - e)* választójoga elvesztésének megállapításával,
  - f)* halálával.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

- (4) A miniszterelnök a köztársasági elnökhöz intézett írásbeli nyilatkozatával megbízatásáról lemondhat. A miniszterelnök lemondása nem hatályosul addig, amíg a lemondás előtt benyújtott bizalmatlansági indítványról az Országgyűlés nem határoz.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb, a törvényi szabályozásnak megfelelő megfogalmazása.

(5) Ha a miniszterelnök úgy lépett hivatalba, hogy a vele szemben fennálló összeférhetetlenségi okot nem szüntette meg, vagy a miniszterelnökkel szemben a tisztségének gyakorlása során összeférhetetlenségi ok merül fel, az országgyűlési képviselők egyötödének indítványára az Alkotmánybíróság nyolc napon belül kimondja a miniszterelnök összeférhetetlenségét.

(6) Az országgyűlési képviselők egyötödének indítványára az Alkotmánybíróság nyolc napon belül megállapítja, hogy a miniszterelnök a választójogát elvesztette, illetve hogy a miniszterelnöki tisztség betöltésére előírt időkorlátot kitöltötte.

A miniszterelnöki megbízatás megszűnése olyan jelentőségű hatalmi kérdés, amelynek fő szabályait az Alkotmánynak kell tartalmaznia.

83. §

(1) Az országgyűlési képviselők egyötöde a miniszterelnökkel szemben írásban – a miniszterelnöknek javasolt személy megjelölésével – bizalmatlansági indítványt nyújthat be. A miniszterelnöknek javasolt személy az Országgyűlésben az indítványról való szavazást megelőzően programbeszédet tart. Ha a bizalmatlansági indítványt az országgyűlési képviselők több mint fele támogatja, az Országgyűlés a miniszterelnökkel szemben bizalmatlanságát fejezi ki, egyben megválasztja miniszterelnöknek az indítványban megjelölt személyt.

(2) A miniszterelnök javasolhatja, hogy az Országgyűlés szavazzon bizalmat neki. Az Országgyűlés bizalmatlanságát fejezi ki a miniszterelnökkel szemben, ha a miniszterelnök javaslatára tartott bizalmi szavazáson nem támogatja őt az országgyűlési képviselők több mint fele.

(3) A miniszterelnök a Kormány által kezdeményezett törvényjavaslat benyújtásakor az arról való szavazást bizalmi szavazásnak nyilváníthatja. Az Országgyűlés bizalmatlanságát fejezi ki a miniszterelnökkel szemben, ha a törvényjavaslatot változatlan formában nem fogadja el.

(4) A szavazást az indítvány vagy a javaslat beterjesztésétől, illetve a törvényjavaslat benyújtásától számított három nap elteltével, de legfeljebb nyolc napon belül kell megtartani.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása, ugyanakkor az alkotmányszöveg egyértelművé teszi, hogy a törvényjavaslattal összekötött bizalmi szavazásra is vonatkozik az időkorlát.

84. §

- (1) A Kormány a megbízásának megszűnésétől az új Kormány megalakulásáig ügyvezető kormányként gyakorolja a hatáskörét, de nemzetközi szerződést nem köthet, valamint rendeletet csak törvény felhatalmazása alapján, halaszt-hatatlan esetben alkothat.
- (2) Az ügyvezető kormány működése idején a Kormány és az irányítása alá tar-tozó szervek költségvetési kiadással járó döntést csak a zavartalan ügyvitelhez feltétlenül szükséges mértékben hozhatnak.
- (3) Az ügyvezető kormány tagjai a miniszterelnöki, illetve miniszteri hatásköröket a zavartalan ügyvitelhez feltétlenül szükséges mértékben gyakorolják.
- (4) Ha a Kormány megbízása a miniszterelnök összeférhetetlenségének ki-mondásával, választójogának elvesztésével vagy halálával szűnt meg, a minisz-terelnök hatásköreit a miniszterelnök helyettesítésére jogosult miniszter gyako-rolja, akinek jogállására a miniszterelnökre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása. Az ügyvezető kormány hatáskörének korlátozását ugyanakkor az al-kozmányszöveg kiegészíti azzal, hogy nem hozhat jelentős költségve-tési kihatással járó döntést.

85. §

- (1) Az ügyészség üldözi a bűncselekményeket, képviseli a közvádat a bírósági eljárásban, a törvényben meghatározott esetekben és módon fellép más jog-sértő vagy a közérdeket sértő cselekményekkel és mulasztásokkal szemben, to-vábbá elősegíti a jogsértések megelőzését.
- (2) Az ügyészséget a Kormány a feladatkörrel rendelkező miniszter útján irá-nyítja, és a legfőbb ügyész vezeti.
- (3) A legfőbb ügyészt a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki és menti fel.
- (4) A legfőbb ügyésznek nem adható olyan utasítás, amely ügyészi intézkedés-től való tartózkodásra, az eljárás folytatását akadályozó ügyészi intézkedés megtételére, a vád elejtésére vagy az eljárás alá vont számára kedvező módosítá-sára irányulna, továbbá amely érinti az eljáró ügyész személyét.

(5) A közélet tisztasága elleni bűncselekmények, továbbá törvényben meghatározott más esetben az eljáró ügyész számára utasítás nem adható.

Az ügyészség a büntetőpolitika legfontosabb végrehajtója, miközben annak sikeréért a Kormány visel politikai felelősséget. Egyes ügytípusokban (így a korrupció elleni fellépésben vagy az egyesületek felügyeletében) fontos a függetlenség megőrzése, egyebekben azonban a Kormánynak – megfelelő garanciák mellett – biztosítani kell az eszközöket ahhoz, hogy a politikai felelősség viseléséből következő döntéseket meghozhassa.

(6) Az ügyészségre, az ügyészségi szervezetre, az ügyészek jogállására és javadalmazására vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.

A Kormány alá rendelt ügyészség esetében a kétharmados többség előírása nem indokolt.

VII. FEJEZET

A HELYI ÖNKORMÁNYZATOK

86. §

(1) A települések és a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával elfogadott törvényben meghatározott más területi egységek lakóit megilleti a helyi önkormányzás joga.

A tervezet továbbra is a helyi önkormányzás alanyaként határozza meg a településeket, azonban a hatályos Alkotmánytól eltérve törvényi szintre hagyja az önkormányzat jogával szintén rendelkező területi egységek meghatározását, így megteremti annak a lehetőségét, hogy a törvényalkotó e döntésében a szubszidiaritás elvét érvényesítse.

Az alkotmányszöveg abban sem foglal állást, hogy minden településen kell-e képviselő-testületet választani, így a törvényalkotó ebben a kérdésben is minősített többséggel dönthet. Abban azonban kötve van az Országgyűlés keze, hogy minden településen kell működnie legalább egy, az adott település lakói által választott önkormányzati tisztségviselőnek.

(2) A helyi önkormányzás joga a választópolgárok közösségét érintő helyi közügyek önálló, demokratikus intézésére terjed ki.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása, amely a helyi közhatalom gyakorlását (minthogy az a helyi közügyek gyakorlásának része) nem nevesíti.

(3) A helyi közösség a helyi önkormányzashoz való jogot a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek választása alapján képviseleti úton, valamint törvényben meghatározott esetekben közvetlenül gyakorolja.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása, amely – tervezet 2. § (2) bekezdésével azonos módon – egyértelművé teszi, hogy a közvetett demokrácia is csak a törvényi keretek között érvényesülhet.

(4) A helyi népszavazásról és népi kezdeményezésről, továbbá a helyi önkormányzashoz való jog közvetlen gyakorlásának további intézményeiről törvény rendelkezik, amelynek elfogadásához a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazata szükséges.

A tervezet minősített többséget igénylő törvényhozási tárgyként nevesíti a közvetlen demokrácia helyi intézményeire vonatkozó szabályozást, megnyitva a törvényalkotás előtt újabb részvételi módok kialakítását.

87. §

(1) A helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek általános választását – az előző általános választást követő negyedik naptári év április 1-je és május 31-e közötti időpontra – a köztársasági elnök a választás napját megelőző negyvenötödik és hatvanadik nap között tűzi ki.

A hatályos alkotmányszöveg pontosabb, a választás kitűzésének garanciális szempontból fontos időpontját is meghatározó megfogalmazása. A választást a javaslat – abból a célból, hogy csökkentse a helyi önkormányzatiság és az országos politika közötti meghatározottságot, valamint az ebből fakadó bénultságot és hatékonyságvesztéset – átmeneti rendelkezéssel az országgyűlési ciklusok közepére helyezi át.

(2) A képviselő-testület tagja és a polgármester a mandátumigazolással hivatalba lép. A képviselő-testület a képviselők mandátumának igazolásával alakul meg. A képviselő-testület tagjai és a polgármester a hivatalba lépésüket követően a képviselő-testület előtt esküt vagy fogadalmat tesznek.

(3) A képviselő-testület, illetve a polgármester megbízatása a hivatalba lépésétől a következő képviselő-testület megalakulásáig, illetve a következő polgármester hivatalba lépéséig tart.

A tervezet a mandátumigazolás megtörténtéhez köti az önkormányzati képviselői és a polgármesteri megbízatás kezdetét, egyben az új tisztségviselők hivatalba lépéséhez kapcsolja a hivatal előző viselői mandátumának megszűnését. Így zárható ki, hogy az önkormányzat a hatalomátadás menetében egyetlen esetben se maradhasson hivatalban lévő választott képviselő nélkül.

(4) A képviselő-testületi tagok és a polgármester jogállását, valamint javadalmazását és más juttatásait törvény szabályozza.

A tervezet törvényi szintre utalja az önkormányzat választott tisztségviselőinek jogállására és juttatásaira vonatkozó szabályok meghatározását.

88. §

- (1) A helyi önkormányzatok egyenjogúak.
(2) A helyi önkormányzatok kötelezettségei, feladatai és hatáskörei – sajátosságaikhoz igazodóan – eltérőek lehetnek.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

- (3) A helyi önkormányzat törvény keretei között
- a) rendeletet alkot,
  - b) meghatározza szervezeti és működési rendjét,
  - c) gyakorolja az önkormányzat tulajdona tekintetében a tulajdonost megillető jogokat,
  - d) e célra felhasználható vagyonával és bevételeivel vállalkozást folytathat, amely azonban nem veszélyeztetheti kötelező feladatainak ellátását,
  - e) dönt a helyi adók fajtajáról és mértékéről,
  - f) meghatározza éves költségvetését, annak alapján önállóan gazdálkodik.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb, az alkotmányos jelentőséggel nem bíró feladatokat nem tartalmazó megfogalmazása. A tervezet a felsorolt feladatcsoportok tekintetében nem tartja fenn azok önkormányzati alapjoggá minősítését, hiszen az alkotmányos védelmet a hatáskörök alkotmányi nevesítése önmagában is biztosítja.

(4) A helyi önkormányzat részére kötelező feladatot törvény állapíthat meg.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(5) A helyi önkormányzat szabadon társulhat más önkormányzatokkal, érdekvépviseleti szövetséget hozhat létre, együttműködhet más országok helyi önkormányzataival, és tagja lehet nemzetközi önkormányzati szervezetnek.

A hatályos alkotmányi feladatfelsorolás alapjogi pontjainak önálló, jellegüknek megfelelő megfogalmazása.

(6) Törvény a helyi önkormányzat kötelező feladata és helyi közszolgáltatás ellátására önkormányzati társulás megalakítását írhatja elő, ha e helyi közügyek a társulás útján eredményesebben vagy gazdaságosabban láthatóak el.

A tervezet egyszerű többséggel megalkotható törvény számára teszi lehetővé kötelező önkormányzati társulás előírását.

89. §

(1) A helyi önkormányzat döntését, valamint működését más szerv kizárólag a jogszerűség szempontjából vizsgálhatja felül.

(2) A helyi önkormányzat törvényességi ellenőrzéséről a Kormány, pénzügyi és gazdasági ellenőrzéséről az Állami Számvevőszék gondoskodik.

(3) A helyi önkormányzat jogsértő döntésének felülvizsgálata a bíróság hatáskörébe tartozik.

A hatályos alkotmányi szöveg gördülékenyebb megfogalmazása, azzal hogy a jogsértő önkormányzati rendeletek felülvizsgálata is bírósági hatáskörbe kerül.

90. §

(1) A helyi önkormányzat hatásköreit – törvényben meghatározottak szerint – a képviselő-testület, a részönkormányzat, a képviselő-testület bizottsága vagy a polgármester gyakorolhatja.

A tervezet törvényi szintre hagyná az önkormányzati hatáskörök megosztását a polgármester, illetve az önkormányzat testületei között, ám zártan határozza meg azon szervek körét, amelyek önkormányzati hatáskört gyakorolhatnak.

(2) A polgármesteri tisztséget ugyanaz a személy legfeljebb tizenkét éven át töltheti be.

A hatalommegosztás temporális dimenziójának érdekében biztosítani szükséges, hogy hegemon politikai centrum egy személy körül tartósan ne tudjon kialakulni. Átmenti rendelkezésként szükséges rögzíteni, hogy a tizenkét éves időtartam csak az új alkotmány hatálybalépésétől számítódik.

(3) A képviselő-testület bizottságot választhat, és törvényben meghatározott feltételek szerint hivatalt hozhat létre.

A hatályos alaptörvénnyel szemben a rendelkezés az önálló hivatal létrehozását – a közpénzekkel való felelős gazdálkodás érdekében – csak törvényi keretek között garantálja.

(4) A településrész vagy a területi egység részének választópolgárai kezdeményezhetik részönkormányzat megalakítását, amely az illetékességi területén a helyi önkormányzat szervezeti és működési szabályzatában meghatározott feladatokat látja el.

A részönkormányzat a helyi önkormányzás fontos formája, így annak alapvető kereteit az alaptörvényben indokolt kijelölni.

(5) Törvény vagy kormányrendelet államigazgatási hatáskört állapíthat meg a képviselő-testület hivatala vezetőjének, továbbá kivételesen a polgármesternek.

A hatályos alkotmányszöveg pontosabb, az alkotmányi szintet nem igénylő elemeket (így a képviselő-testület hivatala ügyintézőjének említése, a jegyzői tisztség nevesítése) nem tartalmazó megfogalmazása.

(6) A helyi önkormányzat szervezetéről a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával elfogadott törvény rendelkezik.

A tervezet az önkormányzati szervezet törvényi szabályai tekintetében fenntartja a minősített többség követelményét.

VIII. FEJEZET

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

91. §

(1) Az Alkotmánybíróság az alkotmányvédelem legfőbb szerve.

A tervezet a többi alkotmányos szervhez hasonlóan az Alkotmánybíróságot is tételmondattal helyezi el az alkotmányos szervek rendszerében.

(2) Az Alkotmánybíróság

- a)* a helyi önkormányzat rendelete kivételével megvizsgálja a jogszabály alkotmányosságát,
- b)* megállapítja a jogszabály megalkotásának elmulasztásával okozott alkotmányellenességet,
- c)* elbírálja az alkotmányellenes jogszabállyal, bírói vagy más közhatalmi döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszt,
- d)* ellátja az Alkotmányban vagy az Alkotmánybíróságról szóló törvényben meghatározott egyéb feladatokat.

Az Alkotmánybíróság hatáskörét a hatályos Alkotmánynál részletebben, de szűkebben határozza meg a tervezet. Egyrészt – az Alkotmánybíróság tehermentesítése érdekében – a helyi önkormányzati rendeletek alkotmányosságának felülvizsgálatát a közigazgatási bíróságok hatáskörébe helyezi. Másrészt – az alapjogvédelem erősítése érdekében – alkotmányos alapot ad a minden alkotmány sértő közhatalmi döntés felülvizsgálatára irányuló hatáskörnek.

(3) A jogsérelmet szenvedett fél a (2) bekezdés *b)* és *c)* pontjában meghatározott eljárást akkor indítványozhatja, ha a hatékony rendes jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.

(4) A (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott eljárást indítványozhatja az országgyűlési képviselő, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, az országgyűlési biztos, valamint az előtte folyamatban levő eljárással összefüggésben a bíró.

Az indítványozói kör és indítványozási feltételek meghatározása a hatékony alkotmánybíróági működés és így az eredményes alkotmányvédelem biztosítéka.

(5) Az Alkotmánybíróság szervezetéről és eljárásáról szóló szabályokat a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával elfogadott törvény állapítja meg.

92. §

(1) Az Alkotmánybíróság határozata mindenkire kötelező, ellene jogorvoslatnak nincs helye.

(2) Az Alkotmánybíróság a hatáskörébe tartozó ügyben az alkotmányellenes jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést részben vagy egészen megsemmisíti, alkotmányos értelmezés lehetősége esetén meghatározhatja a jogszabály alkalmazásánál irányadó alkotmányos követelményeket.

(3) Az Alkotmánybíróság a hatáskörébe tartozó ügyben az alkotmányellenes bírói döntést, illetve a bíróság előtt meg nem támadható más, alkotmányellenes egyedi közhatalmi döntést megsemmisíti, és szükség esetén az eljáró szervet – az alkotmányos követelmények meghatározásával – új eljárásra utasítja.

A tervezet az Alkotmánybíróság a hatályos alkotmányi szöveghez képest tartalmában nem korlátozott, formájában pedig az alkotmánybíróági gyakorlatban kialakult döntési jogkörének meghatározásával kíván erős alapjog- és alkotmányvédelmet biztosítani.

93. §

- (1) Az Alkotmánybíróság tizenegy tagból álló testület.
- (2) Az Alkotmánybíróság a tagjai közül négy évre megválasztja elnökét és helyettes elnökét.
- (3) Az Alkotmánybíróság teljes ülésen és az Alkotmánybíróságról szóló törvényben meghatározott esetben tanácsban, illetve az elnök útján jár el.

A tervezet – felismerve a mindenkori parlamenti többség igényét az Alkotmánybíróság korlátozására – a legalapvetőbb szervezeti és eljárási szabályokat az alkotmányban rögzítené.

94. §

- (1) Hat alkotmánybíró az Országgyűlés a képviselők kétharmadának a szavazatával választ, három alkotmánybíró a köztársasági elnök, két alkotmánybíró pedig a Legfelsőbb Bíróság elnöke nevez ki.

Az alkotmánybírói megbíztatás elnyerése hatályos szabályainak alapvető megváltoztatása a háromcsatornás rekrutáció. Ennek célja elsősorban, hogy az alkotmánybírává válás elsődleges feltétele ne az legyen, hogy a jelölt jól illeszkedik a politikai kompromisszumba.

- (2) Az alkotmánybírák megbíztatási ideje tizenkét év, de az legfeljebb a hetvenedik életév eléréséig tart. Az alkotmánybírák nem választhatóak, illetve nem nevezhetőek ki újra.

A megbíztatási idő alkotmányi rögzítésének, valamint újraválasztás és az újrakinevezés kizárásának célja, hogy az alkotmánybíró függetlenségét biztosítsa.

- (3) Az alkotmánybíró kizárólag az Alkotmány és más jogszabályok alapján, meggyőződésének megfelelően dönt. Az alkotmánybíró a tevékenysége során nem utasítható, és nem fogadhat el utasítást.
- (4) Az alkotmánybírói tisztség összeférhetetlen minden más állami, társadalmi szervezeti, politikai és gazdasági tisztséggel vagy megbíztatással. Az alkotmánybíró más kereső foglalkozást nem folytathat, egyéb tevékenységéért – a szerzői jogi védelemben részesülő tevékenységet kivéve – díjazást nem fogadhat el.

-
- (5) Az alkotmánybíró a függetlenségét biztosító javadalmazás és más juttatások illetik meg.
- (6) Az alkotmánybírák jogállásáról és javadalmazásáról törvény rendelkezik.

Az alkotmánybíró döntési autonómiájának és személyi függetlenségének biztosítékait az Alkotmányban kell szerepeltetni annak érdekében, hogy hosszú távon érvényesüljenek.

IX. FEJEZET

A BÍRÓI SZERVEZET

95. §

(1) Az igazságszolgáltatást a Legfelsőbb Bíróság, az ítélőtáblák, a törvényszékek, valamint a helyi, a közigazgatási és a munkaügyi bíróságok gyakorolják.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása, amely azonban nem determinálja a területi szerveződés szintjét.

(2) Bíróság dönt a vádlott bűnösségéről és büntetéséről, valamint – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a magánjogi jogvitákról, továbbá ellátja a törvényvel hatáskörébe utalt egyéb feladatokat.

A hatályos alkotmányszöveg pontosabb megfogalmazása, amely a két nagy eljárásjogi kódex terminológiájához jobban illeszkedve adja meg a büntető és a polgári igazságszolgáltatás bíróságok általi ellátásának alapját.

(3) A bíróság döntését hivatásos bíró vagy többségében hivatásos bírákból álló tanács hozza meg.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(4) A közigazgatási bíróságok ellenőrzik a közigazgatási határozatok és a helyi önkormányzati döntések törvényességét, törvénysértés esetén azokat megsemmisítetik, illetve közigazgatási határozatok esetében törvény rendelkezése alapján megváltoztathatják.

A hatályos alkotmányszöveg pontosabb megfogalmazása, amely a törvénytől eltérő aktusok esetén alkalmazható szankciókat is meghatározza, illetve bírósági hatáskörként nevesíti a helyi önkormányzatok – egyedi és normatív – döntéseinek felülvizsgálatát is.

(5) Közkegyelmet az Országgyűlés gyakorolhat.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(6) A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról törvény rendelkezik.

96. §

(1) A bírót pályázat alapján, bírói önkormányzati szerv javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki.

A hatályos alkotmányszövegnek a pályázat követelményével és a bírói önkormányzati szerv javaslattételi jogával kiegészített megfogalmazása.

(2) A hivatásos bírói tisztség összeférhetetlen minden más állami, társadalmi szervezeti, politikai és gazdasági tisztséggel vagy megbízással. A hivatásos bírót más kereső foglalkozást nem folytathat, egyéb tevékenységért – a szerzői jogi védelemben részesülő tevékenységét kivéve – díjazást nem fogadhat el.

(3) A hivatásos bírót a függetlenségét biztosító javadalmazás és más juttatások illetik meg.

A bírót döntési autonómiájának és személyi függetlenségének biztosítását az Alkotmányban kell szerepeltetni annak érdekében, hogy hosszú távon érvényesüljenek.

(4) A hivatásos bírót – ha törvény kivételt nem tesz – más bíróságra csak beleegyezésével helyezhetik át.

Az egyoldalú áthelyezés tilalma egyszerre érdemi garanciája a bírót személyi függetlenségének, valamint a saját bírótól való elvonás tilalmának. Mindekét elvet már a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvény is azonos tartalommal rögzítette.

(5) A bírót a köztársasági elnök bírói önkormányzati szerv javaslatára, törvényben meghatározott ok miatt felmenti vagy tisztségének gyakorlásából felfüggeszti.

A hatályos alkotmányszöveg pontosabb, a kinevezésre vonatkozó szövegjavaslattal azonos részletességű megfogalmazása.

(6) A bírák jogállásáról és javadalmazásáról törvény rendelkezik.

97. §

(1) A bíró kizárólag a jogszabályok alapján, meggyőződésének megfelelően dönt.

(2) A bíró az ítélkező tevékenysége során nem utasítható, és nem fogadhat el utasítást.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) A bíró a tevékenysége során a jogszabályok szövegét az Alkotmánnyal, annak alkotmánybírói értelmezésével, az Európai Unió jogával, valamint a Magyar Köztársaság nemzetközi jogi kötelezettségeivel összhangban, a jogtudomány eredményeire tekintettel értelmezi.

A tervezet a bírósági jogalkalmazásra konkretizálja az Alkotmány rendszeréből fakadó értelmezési elveket.

98. §

(1) A Legfelsőbb Bíróság a Magyar Köztársaság igazságszolgáltatásának legfőbb szerve.

(2) A Legfelsőbb Bíróság a bíróságokra nézve kötelező jogegységi határozatai útján, valamint törvényben meghatározott más eszközökkel biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységességét.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) A Legfelsőbb Bíróság elnökét a hivatásos bírák közül a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés a képviselők kétharmadának a szavazatával hat évre választja. A Legfelsőbb Bíróság elnöke nem választható újra.

(4) A Legfelsőbb Bíróság elnökhelyetteseit a hivatásos bírák közül a Legfelsőbb Bíróság elnökének javaslatára a köztársasági elnök határozatlan időre nevezi ki.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb, a megválasztott, illetve a kinevezett személy bírói minőségét is megkövetelő megfogalmazása.

(5) A (3)–(4) bekezdésben nem említett bírósági vezetőket a hivatásos bírák közül bírói önkormányzati szerv javaslatára kell kinevezni vagy választani.

Elsősorban az Alkotmányban nem nevesített bírósági vezetők végzik a tényleges ítélkezési tevékenység igazgatását, ezért a szervezeti függetlenség elengedhetetlen garanciája a kinevezésükre (vagy megválasztásukra) vonatkozó garanciák alkotmányi rögzítése. Nem kapcsolódik viszont így elvi jelentőség az Országos Igazságszolgáltatási Tanács nevesítéséhez és feladatának meghatározásához, ezért a szervezeti forma meghatározása – csakúgy, mint a többi, bírói önkormányzati szerv javaslatához kötött jogkör esetében – a törvényalkotóra maradna.

X. FEJEZET

AZ ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSOK

99. §

(1) Az Országgyűlés az alapvető jogok védelme érdekében – kizárólag neki felelős megbízottként – megválasztja az alapvető jogok országgyűlési biztosát, a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai országgyűlési biztosát, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosát, továbbá az információs jogok biztosát.

(2) Az országgyűlési biztost a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés a képviselők kétharmadának a szavazatával hat évre választja. Az országgyűlési biztos nem választható újra.

(3) Az alapvető jogok országgyűlési biztosának feladata, hogy – a más országgyűlési biztos feladatkörébe tartozó ügyek kivételével – az alapvető jogokkal kapcsolatos visszasságokat kivizsgálja.

(4) A nemzeti és etnikai kisebbségek jogai országgyűlési biztosának feladatkörébe a nemzeti és etnikai kisebbségi jogokkal kapcsolatos visszasságok kivizsgálása tartozik.

(5) A jövő nemzedékek országgyűlési biztosának feladata, hogy az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszasságokat kivizsgálja, továbbá hogy közreműködjön a jövő generációk érdekeinek védelmében.

(6) Az információs jogok biztosának feladatköre a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok megismerésének jogával összefüggő visszasságok kivizsgálására terjed ki.

A hatályos Alkotmányszöveg kiegészített megfogalmazása, amely mind a négy országgyűlési biztost nevesíti, így a hatályos törvényekből fakadó feladatmegosztást alkotmányi szinten teszi zárttá. A tisztességek megjelölésének változása a feladatkört jobban lefedő megjelölés kialakítását célozza.

100. §

(1) Az országgyűlési biztoshoz bárki fordulhat, ha valamely közhatalmi szerv vagy közszolgáltatást végző szerv eljárása, határozata, intézkedése, illetve ezek elmulasztása következtében alapvető jogaival összefüggésben sérelem érte, vagy ennek közvetlen veszélye áll fenn, feltéve, hogy a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket már kimerítette, illetve jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A hatályos alkotmányszöveg gördülékenyebb, a jogokkal összefüggő visszásság helyett a jogsérelem (illetve annak veszélye) megfoghatóbb fogalmán alapuló, az eljárásindítás feltételeit is meghatározó megfogalmazása.

(2) Az országgyűlési biztos a feladatkörébe tartozó alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságokat kivizsgálja vagy kivizsgáltatja, és orvoslásuk érdekében intézkedést tesz.

(3) Az országgyűlési biztos nem vizsgálhatja az Országgyűlés, a köztársasági elnök, az Alkotmánybíróság, az Állami Számvevőszék, továbbá a bíróságok tevékenységét.

(4) Az országgyűlési biztos a tevékenységének tapasztalatairól évente jelentésben számol be az Országgyűlésnek.

(5) Az országgyűlési biztosok feladataira, jogállására és eljárására vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.

(6) Törvény a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának és az információs jogok biztosának eljárására az (1)-(3) bekezdésben foglaltaktól eltérő szabályokat állapíthat meg.

A tervezet a hatályos alkotmányszöveg érdemi kiegészítésével zárttá teszi az országgyűlési biztosok vizsgálatának eszközeire és szervei hatályára vonatkozó szabályokat, ugyanakkor a ma gyakorolt hatáskörök maradéktalan fenntartását lehetővé téve megteremti a törvényi szintű eltérés lehetőségét a jelenleg joghatást közvetlenül kiváltó aktusokat is kibocsátó két ombudsman esetében.

XI. FEJEZET

A KÖZPÉNZÜGYEK

101. §

(1) Az Országgyűlés az állami költségvetésről szóló törvény elfogadásával egy naptári évre felhatalmazza a Kormányt a bevételek beszédésére és a kiadások teljesítésére.

Az appropriáció az egyik legősibb parlamenti hatáskör, ezért annak alkotmányi szintű megjelenítése indokolt. A rendelkezés nem zárja ki azt, hogy több évre előre meghatározza a parlament a költségvetési előirányzatokat, de a felhatalmazást attól még – a magyar közjogi hagyományokkal összhangban – évente kell megadnia az Országgyűlésnek.

(2) Az állami és az önkormányzati költségvetés tervezésének a valós gazdasági folyamatokon és megalapozott előrejelzéseken kell alapulnia. A költségvetésnek része minden bevétel és kiadás, amelyeket átláthatóan, részletesen, egységes rendszerben, teljes összegükben kell számba venni.

A költségvetés hagyományos alapelvei mellett a megalapozott tervezés követelményét rögzíti az alkotmányszöveg. A fenntartható költségvetési politikára a legkomolyabb veszélyt az jelenti, ha az ésszerűen előrelátható gazdasági folyamatoktól eltérően a kiadásokat alul-, a bevételeket pedig felültervezi a parlament, illetve a helyi önkormányzat.

(3) Az állami költségvetést úgy kell elfogadni, hogy a tárgyévet követő második év végére – változatlan jogszabályi keretek között, a (2) bekezdésben meghatározott követelmény szerint – az államadósság reálértéke várhatóan ne növekedjen.

A 2008 óta hatályos reáladósság-tartási szabály elvi élel és hosszú távon is megfelelően biztosítani tudja az államadósság csökkenését. A hároméves türelmi idő az anticiklikus gazdaságpolitikának is az ésszerű keretek között teret ad. A magyar gazdaságtörténet ismeretében ezt a szabályt nem célszerű az adósság egy meghatározott szintjéhez kötni, mivel az felelőtlen költségvetési politikához vezethet. A szabály megfelelően rugalmas ahhoz is, hogy egy érdemben alacsonyabb államadóssági szint mellett is betartható legyen.

(4) Ha a Kormány azt észleli, hogy a tárgyév gazdasági folyamatai a (3) bekezdésben meghatározott cél elérését veszélyeztetik, olyan intézkedéseket köteles megtenni, illetve kezdeményezni, amelyek megfelelő mértékben elősegítik az állami költségvetés fenntarthatóságának megőrzését.

A felelős költségvetési politika részét képezi az is, hogy az évközi változásokra kellő időben reagál a végrehajtó hatalom.

(5) Az állami költségvetés kiadásait egy naptári éven belül összességében a bruttó hazai össztermék egy százalékát meghaladó mértékben csak az Országgyűlés változtathatja meg.

A költségvetés megalkotása az Országgyűlés egyik legfontosabb hatásköre, amelyet az évközi kormányzati intézkedésekkel szemben is meg kell védeni. A költségvetés jelentős átrendezéséhez a parlamenti vita nyilvánosságát a demokratikus működés érdekében biztosítani kell. A Házzabályban szükséges olyan eljárásrendet alkotni a költségvetés módosítására (pótköltségvetés alkotására), amely gyorsan, de a szükséges vitákat lefolytatva teszi lehetővé a jelentős nagyságrendű évközi intézkedéseket.

(6) Az Országgyűlés az állami költségvetés végrehajtásáról készített zárszámadásról szóló törvénnyel dönt az állami költségvetés végrehajtásának, illetve a (8) bekezdésben meghatározott gazdálkodás végrehajtásának elfogadásáról.

Az alkotmányszöveg a zárszámadási törvény funkciójának klasszikus megfogalmazását emeli át.

(7) Az állami költségvetésről és a zárszámadásról szóló, illetve az azok módosítására irányuló törvényjavaslatot a Kormány terjeszti elő.

A költségvetési és a zárszámadási törvény, illetve azok módosítása olyan jelentős előkészítő munkát igényel, amelynek elvégzése csak a Kormánytól várható el. A megfelelő előkészítés hiánya ugyanakkor veszélyeztetné a felelős költségvetési politikát, ezért az alkotmányszöveg a politikai felelősséget viselő Kormány kizárólagos hatáskörévé teszi e javaslatok előterjesztését.

(8) Ha az Országgyűlés a naptári év első napjáig nem alkotja meg az állami költségvetésről szóló törvényt, a Kormány jogosult a jogszabályok szerinti bevételek beszedésére és – törvényben meghatározott kivételekkel legfeljebb az előző évi állami költségvetés kiadásainak időarányos része erejéig – a kiadások teljesítésére.

Az alkotmányszöveg nem tartalmazza az átmeneti gazdálkodásról szóló törvény jogintézményét. Amennyiben a költségvetés elfogadásához nincs meg a parlamenti többség, akkor vélhetően az átmeneti gazdálkodásról szóló törvényhez sem lenne meg, így a jogintézmény voltaképpen nem rendelkezik érdemi funkcióval. Ha pedig az Országgyűlés a tárgyév január 31-éig nem alkotja meg magát a költségvetést, akkor a IV. fejezetben kifejtettek szerint a feloszlattal kell szembenéznie.

(9) A költségvetési politika fenntarthatóságát és átláthatóságát szolgáló további szabályokat törvény állapítja meg.

A költségvetési politika fenntarthatóságához további eljárási és tartalmi szabályok lehetnek szükségesek, amelyeket törvényben kell rendezni.

102. §

(1) A helyi önkormányzat a költségvetését az állami költségvetés elfogadását követően rendeletben állapítja meg.

A rendelkezés a jelenlegi törvényi szabályozást emeli az Alkotmány szintjére.

(2) A helyi önkormányzat működési célra hitelt vagy más kölcsönt nem vehet fel.

Az önkormányzati költségvetés fenntarthatósága érdekében szükséges, hogy működési célra egyáltalán ne adósodhassanak el a helyhatóságok.

(3) A helyi önkormányzat fejlesztési célú hitel- vagy más kölcsönfelvételére vonatkozó korlátokat, továbbá a helyi önkormányzat gazdálkodására vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.

A fejlesztési célú hitelfelvétel részletes szabályozásra szorul, amely az Alkotmány absztraktsági szintjéhez illően nem fogalmazható meg. A törvényhozónak emellett lehetőséget kell adni arra, hogy részletes önkormányzati gazdálkodási szabályokat állapíthasson meg.

103. §

(1) Az állam és a helyi önkormányzat vagyonával annak megőrzése és gyarapítása, a természeti erőforrások védelme, valamint a gazdaságpolitikai céljainak elérése és a közérdek érvényesítése érdekében, felelősen kell gazdálkodni.

A köztvagyon rendeltetésének meghatározása során figyelemmel kell lenni arra, hogy az nem pusztán üzleti szempontok érvényesülését szolgálja, hanem olyan közérdekű célok elérését is, mint a fenntartható erőforrás-gazdálkodás vagy a gazdasági fejlődés.

(2) Az állami és az önkormányzati forrásokkal való gazdálkodással összefüggő valamennyi információ közérdekű adatnak minősül.

Külön is szükséges rendelkezni arról, hogy az állami vagy önkormányzati források felhasználásának átláthatóságát – függetlenül attól, hogy a magánszektor szereplői érintettek-e abban – a közérdekű adatok nyilvánossága garantálja.

(3) Az állami és az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos tulajdonosi joggyakorlás módjáról és feltételeiről törvény rendelkezik.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

104. §

(1) Az állami és önkormányzati feladatok ellátásához szükséges források biztosítása, a gazdaságpolitikai célok előmozdítása, továbbá egyes magatartási szabályok betartása vagy a közérdek érvényre juttatása érdekében minden jogalany köteles teherviselő képességéhez igazodóan a közterhekhez hozzájárulni.

A rendelkezés a közteher-fizetés céljait meghatározva eltér az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatától, és nagyobb arányban bízza a törvényalkotóra, hogy milyen célokat kíván az adóztatással elérni. A jövedelmi és vagyoni viszonyokkal való arányosság előírása helyett az adózó teherviselő képességét teszi meg az alkotmányszöveg az adóztatás korlátjának, így az Alkotmánybíróság az arányosság mérlegelésére – mindaddig, amíg a teher a konfiskatórius adóztatás tilalmába nem ütközik – ebből a szempontból nem lesz jogosult. Ettől függetlenül az alapjogokkal ellentétes törvényeket az Alkotmánybíróság teljes egészében felülvizsgálhatja, és szükség esetén megsemmisítheti.

(2) A közterhekhez való hozzájárulás formáit, a fizetésre kötelezettek körét, a fizetési kötelezettség alapját, mértékét, a mentességeket és a kedvezményeket törvény, illetve helyi adó esetében a törvény keretein belül a helyi önkormányzat rendelete állapítja meg.

A hatályos alkotmányi rendelkezés részletesebb megfogalmazása.

105. §

(1) Az Állami Számvevőszék az Országgyűlés közpénzügyi ellenőrző szerve.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

(2) Az Állami Számvevőszék törvényességi, célszerűségi és eredményességi szempontból ellenőrzi az államháztartás gazdálkodását, a zárszámadási törvényjavaslat megalapozottságát, az államháztartás eszközeinek az államháztartáson kívüli felhasználását, az állami részesedéssel működő gazdasági társaságok gazdálkodását és az állami vagyon kezelését, valamint ellátja a törvény által hatáskörébe utalt egyéb feladatokat.

Az alkotmányszöveg az Állami Számvevőszék feladatává alapvetően az utólagos ellenőrzést teszi, míg a költségvetés előzetes kontrollja a Költségvetési Tanács hatáskörébe kerül.

(3) Az Állami Számvevőszék ellenőrzési jogkörét törvény egyes szerveknél a törvényességi szempontok vizsgálatára korlátozhatja.

A hatalommegosztás követelményével ellentétes lenne, ha a független alkotmányos szervek költségvetési gyakorlatának célszerűségét vagy eredményességét az ÁSZ vizsgálná.

(4) Az Állami Számvevőszék az általa végzett ellenőrzésekről jelentésben tájékoztatja az Országgyűlést.

Változatlan.

(5) Az Országgyűlés az Állami Számvevőszék elnökét és alelnökeit a köztársasági elnök javaslatára az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával tizenkét évre választja meg. Az Állami Számvevőszék elnöke és alelnökei nem választhatóak újra.

Az alkotmányszöveg a parlamenti frakciók képviselőiből álló bizottság helyett a köztársasági elnök hatáskörévé teszi a jelölést, valamint a többi független szerv vezetőjéhez hasonlóan az ÁSZ esetében is kizárja az újraválaszthatóságot.

(6) Az Állami Számvevőszék elnöke és alelnökei a tevékenységük során nem utasíthatóak, és nem fogadhatnak el utasítást.

Az ÁSZ függetlenségét minden más szervvel szemben garantálni szükséges.

(7) Az Állami Számvevőszék szervezetéről és működéséről törvény rendelkezik.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

106. §

(1) A Magyar Nemzeti Bank a Magyar Köztársaság központi bankja.

Változatlan.

(2) A Magyar Nemzeti Bank alapvető feladata az árstabilitás elérése és fenntartása.

(3) A Magyar Nemzeti Bank – alapvető feladatának veszélyeztetése nélkül – a monetáris politika eszközeivel támogatja a Kormány gazdaságpolitikájának megvalósítását.

Az alkotmányszöveg a jegybanktörvény hatályos rendelkezései szerint határozza meg az MNB feladatkörét.

(4) A Magyar Nemzeti Bank tisztségviselői – ha az Európai Unió joga eltérően nem rendelkezik – tevékenységük során nem utasíthatóak, és nem fogadhatnak el utasítást.

Az MNB függetlenségét az Európai Unió jogával összhangban az Alkotmány szintjén szükséges rögzíteni.

(5) A köztársasági elnök a Magyar Nemzeti Bank elnökét és alelnökeit – a miniszterelnök javaslatára – hat évre nevezi ki. A Magyar Nemzeti Bank elnöke és alelnökei nem nevezhetőek ki újra.

Az ismételt kinevezés tilalmát az alkotmányszöveg a jegybanktörvényből az Alkotmány szintjére emeli.

(6) A Magyar Nemzeti Bank elnöke a bank tevékenységéről évente beszámol az Országgyűlésnek.

Változatlan.

(7) A Magyar Nemzeti Bankról törvény rendelkezik.

107. §

(1) A Költségvetési Tanács a fenntartható költségvetési politikát támogató tetteket.

(2) A Költségvetési Tanács a költségvetési fenntarthatóság szempontjából véleményezi az állami költségvetésről szóló törvényjavaslatot, valamint a költségvetési hatással járó más törvényjavaslatokat.

A rendelkezés a Költségvetési Tanács jelenlegi feladatkörét jeleníti meg az alaptörvény szintjén.

(3) Ha a törvény elfogadását megelőző év utolsó napján az államadósság a bruttó hazai össztermék ötven százalékát meghaladta, a Költségvetési Tanács egyetértése szükséges az állami költségvetésről szóló törvény és a költségvetési kihatással járó törvények elfogadásához. A Költségvetési Tanács az egyetértését csak akkor tagadhatja meg, ha a törvény elfogadása a 101. § (3) bekezdésben meghatározott követelményt önmagában vagy hatását tekintve sérti.

A költségvetés megalkotása a demokratikus döntéshozatal egyik legfontosabb eleme, amelyre ugyanakkor csak a jelenleg élő választópolgárok felhatalmazása alapján kerül sor. Az államadósság a jövő generációk jóvedelméről való rendelkezést jelent, hiszen annak visszafizetése az ő kötelezettségük lesz. A jövő generációk érdekei ugyanakkor nem feltétlenül jelennek meg a választók szavazatáért folytatott demokratikus versenyzésben, ezért azok külön, speciális eljárás keretében való védelme indokolt.

Az alkotmányszöveg ezért az államadósság egy szintje fölött a parlamenti döntéshozatal korlátjaként egyetértési jogot ad a Költségvetési Tanácsnak, amely azonban csak annyit jelent, hogy az államadósság reálértékét hároméves időtávlatban nem növelheti meg a törvényho-

zás. Az állami kiadások belső szerkezetében még magas államadósság mellett is teljes marad az Országgyűlés döntési szabadsága. Az egyetértési jogkört a költségvetési törvény mellett a költségvetési kihatással járó más törvények esetén is biztosítani kell, mivel azok olyan determinációkat jelenthetnek, amelyek esetében a költségvetési előirányzat biztosítása már csak formalitás.

(4) A Költségvetési Tanács elnökét a köztársasági elnök, további két tagját az Állami Számvevőszék, illetve a Magyar Nemzeti Bank elnökének javaslatára az Országgyűlés a képviselők kétharmadának a szavazatával hat évre választja meg. A Költségvetési Tanács tagjai nem választhatóak újra.

A Költségvetési Tanács jelentős hatáskörbővülése miatt indokolt, hogy tagjai főállásban lássák el feladataikat.

(5) A Költségvetési Tanács tagjai tevékenységük során nem utasíthatóak, és nem fogadhatnak el utasítást.

A Költségvetési Tanács tagjainak függetlenségét az Alkotmány szintjén is indokolt megjeleníteni.

(6) A Költségvetési Tanács munkaszervezetéről, valamint működéséről törvény rendelkezik.

A megnövekedett hatáskörű Költségvetési Tanács hatékony működéséhez munkaszervezet biztosítása elengedhetetlen.

XII. FEJEZET

A HONVÉDSÉG ÉS A RENDVÉDELMI SZERVEK

108. §

(1) A honvédség feladata az ország katonai védelme, a nemzetközi szerződésből eredő kollektív védelmi feladatok ellátása, továbbá a nemzetközi jog szabályaival összhangban álló humanitárius tevékenység végzése.

A hatályos alkotmány rendelkezése kiegészítve a humanitárius tevékenység végzésével.

(2) A honvédséget a Kormány a feladatkörrel rendelkező miniszter útján irányítja.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékényebb megfogalmazása.

(3) A honvédség főparancsnoka a miniszterelnök.

Az 1989-es alkotmánymódosítás a politikai kompromisszum jegyében a köztársasági elnököt tette meg a honvédség főparancsnokául. Mivel a honvédséget egyébként a Kormány irányítja, illetve a Szovjetunió számára sem kell már biztonsági garanciákat adnia az országnak, az alkotmányszöveg ezt a hatáskört a miniszterelnökhöz telepíti.

(4) A honvédség a minősített időszakokra megállapított szabályok szerint közreműködik

a) az alkotmányos rendet közvetlenül fenyegető, illetve az élet- és vagyonbiztonságot széles körűen és közvetlenül veszélyeztető, országon belüli erőszakos cselekmények felszámolásában, ha ehhez a rendőrség alkalmazása nem elegendő,

b) a katasztrófák megelőzésében, továbbá következményeinek elhárításában és felszámolásában.

A hatályos alkotmány rendelkezése kiegészítve a katasztrófákkal összefüggő tevékenységgel.

(5) A honvédelemről és a honvédségről törvény rendelkezik.

109. §

(1) Az Országgyűlés – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával dönt a honvédség országon belüli vagy külföldi alkalmazásáról, külföldi fegyveres erő magyarországi vagy az ország területéről kiinduló alkalmazásáról, valamint a honvédség külföldi, illetve külföldi fegyveres erő magyarországi állomásozásáról.

(2) A Kormány engedélyezi a honvédség és külföldi fegyveres erő (1) bekezdés szerinti, az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió vagy az Északatlanti Szerződés Szervezete döntésén alapuló alkalmazását, valamint más csapatmozgását.

(3) A Kormány haladéktalanul intézkedik – az ország védelmi terve szerint, a támadással vagy annak veszélyével arányos erők felhasználásával – a fegyveres támadás vagy annak veszélye elhárítása iránt.

(4) A Kormány a (2)–(3) bekezdés szerinti döntéséről haladéktalanul beszámol az Országgyűlésnek.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

110. §

(1) A rendőrség feladata a bűncselekmények megakadályozása és felderítése, a közbiztonság és a belső rend védelme, az államhatár őrzése és rendjének fenntartása.

(2) A rendőrséget a Kormány a feladatkörrel rendelkező miniszter útján irányítja.

(3) A rendőrségről törvény rendelkezik.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

111. §

- (1) A nemzetbiztonsági szolgálatok feladata az ország függetlenségének védelme és érdekeinek megóvása.
- (2) A nemzetbiztonsági szolgálatok közreműködnek az alkotmányos rend ellen irányuló, valamint egyéb, törvényben meghatározott bűncselekmények felderítésében és megakadályozásában.

A hatályos alkotmány a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatait nem határozza meg, az alkotmányszöveg ezt pótolja.

- (3) A nemzetbiztonsági szolgálatokat a Kormány a feladatkörrel rendelkező miniszter útján irányítja.
- (4) A nemzetbiztonsági szolgálatokról törvény rendelkezik.

112. §

- (1) Törvény más rendvédelmi szervet is létrehozhat.

A hatályos alkotmányból csak közvetetten következik más rendvédelmi szerv (például a büntetés-végrehajtás vagy a hivatásos tűzoltóság) létrehozásának lehetősége, ezt az alkotmányszöveg explicitté teszi.

- (2) A honvédség és a rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja nem lehet tagja pártnak, valamint politikai tevékenységet nem folytathat.

Változatlan, de a választójog korlátozása nélkül.

- (3) A honvédség és a rendvédelmi szerv nem hivatásos állományú tagjának pártban való részvételére, valamint politikai tevékenységére törvény korlátokat állapíthat meg.

Az alkotmányszöveg a pártsemlegesség biztosítása érdekében a korlátozás lehetőségét a rendvédelmi szerv nem hivatásos állományú tagjára is kiterjeszti. A 2010-ben az Alkotmányba iktatott, a hivatásos jogviszonyban állók választhatóságát korlátozó rendelkezést jelen szöveg nem tartalmazza, mivel az ellentétes a választójog egyenlőségének elvével, és vélhetően sérti az Európai Emberi Jogi Egyezményt is.

113. §

- (1) Az ország védelme a Magyar Köztársaság minden állampolgárának kötelessége.
- (2) A 114. § (1) bekezdés a) pontja alapján kihirdetett rendkívüli állapot idején, vagy ha arról az Országgyűlés az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával határoz, a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgár férfiakat – törvényben meghatározottak szerint – hadkötelezettség terheli.
- (3) Az a hadkötelezett, akinek lelkiismereti meggyőződésével a katonai szolgálat teljesítése összeegyeztethetetlen, polgári szolgálatot teljesít.
- (4) A Magyar Köztársaság területén lakóhellyel rendelkező nagykorú magyar állampolgárok számára törvény polgári védelmi kötelezettséget és a védelmi állapot idejére honvédelmi munkakötelezettséget írhat elő.
- (5) A jogalanyok a honvédelem érdekében gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére kötelezhetők.
- (6) A honvédelemmel összefüggő kötelezettségekről törvény rendelkezik.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

XIII. FEJEZET

A MINŐSÍTETT IDŐSZAKOK

114. §

(1) Az Országgyűlés a képviselők kétharmadának a szavazatával rendkívüli állapotot hirdethet ki, ha

- a) a Magyar Köztársaságot fegyveres támadás érte, illetve az közvetlenül fenyegeti, vagy
- b) az országon belüli erőszakos cselekmények közvetlenül fenyegetik az alkotmányos rendet, illetve széleskörűen és közvetlenül veszélyeztetik az élet- és vagyonbiztonságot.

Az alkotmányszöveg az egyszerűsítés érdekében a rendkívüli állapot és a szükséghelyzet jogintézményét összevonja, ugyanakkor a hatályos alkotmányi rendelkezésektől eltérően egyértelműen elhatárolja a katasztrófaállapottól.

(2) A köztársasági elnök hirdeti ki a rendkívüli állapotot, ha az Országgyűlés elnöke, a miniszterelnök és az Alkotmánybíróság elnöke egyhangúlag megállapítja, hogy az (1) bekezdésben meghatározott feltételek fennállnak, de az Országgyűlés a rendkívüli állapot kihirdetésében akadályoztatva van. A rendkívüli állapot megszűnik, ha az Országgyűlés az akadályoztatásának megszűnését követő első ülésén az országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával azt nem hosszabbítja meg.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) A Kormánynak a rendkívüli állapot idején hozott rendeleteit és más intézkedéseit az Országgyűlés, illetve a honvédelmi ügyekben feladatkörrel rendelkező bizottsága hatályon kívül helyezheti.

Az alkotmányszöveg a Honvédelmi Tanács, illetve a köztársasági elnök helyett a Kormányt jogosítja fel az operatív irányításra, ugyanakkor biztosítja a megfelelő parlamenti kontroll érvényesülését.

(4) A rendkívüli állapotot az Országgyűlés megszünteti, ha elrendelésének feltételei már nem állnak fenn.

A hatályos alkotmányból hiányzó szabály, amelyet ugyanakkor a minősített időszak rendkívülisége miatt fontos az alaptörvényben rögzíteni.

115. §

(1) Az országgyűlési képviselők általános választását, továbbá a helyi önkormányzati képviselők és a polgármesterek általános választását rendkívüli állapot idején nem lehet kitézni, illetve nem lehet megtartani. A köztársasági elnök a választást a rendkívüli állapot megszűnése után haladéktalanul – hatvan napon túli, de kilencven napon belüli időpontra – tűzi ki.

(2) Rendkívüli állapot idején az Országgyűlés nem dönthet a feloszlásáról és nem osztható fel.

(3) A köztársasági elnök a feloszlott vagy feloszlott Országgyűlést a rendkívüli állapot kihirdetésével egyidejűleg összehívja.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

116. §

(1) Rendkívüli állapot idején a Kormány törvény rendelkezéseitől eltérő rendeleteket alkothat.

A hatályos alkotmánnyal szemben az alkotmánytervezet szerint rendkívüli állapot idején nem a Honvédelmi Tanács vagy a köztársasági elnök jogosult a rendkívüli intézkedések bevezetésére. A Honvédelmi Tanács a maga furcsa összetételével (frakcióvezetők + kormánytagok

+ köztársasági elnök) aligha alkalmas az operatív államirányításra. A köztársasági elnököt pedig a politikai felelősséggel járó intézkedésektől mentesíteni célszerű.

(2) A Kormány egyes alapvető jogok gyakorlását – a 12. §-ban, a 13. § (1) bekezdésében, a 14. §-ban, 19. § (1) bekezdésében, a 22. §-ban, a 24. §-ban, a 30. §-ban, a 32. §-ban és a 41. §-ban elismert jogok kivételével – rendkívüli állapot idején a feltétlenül szükséges mértékben és az adott helyzettel szoros összefüggésben felfüggesztheti.

Az alkotmánytervezet a felfüggesztéshez mércét is meghatároz, ami az alkotmánybírói felülvizsgálatot érdemivé teszi még a rendkívüli állapot idején bevezetett intézkedések esetén is.

(3) A rendkívüli állapot megszűnésével hatályát veszti a Kormánynak az (1) bekezdés alkalmazásával alkotott rendelete.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

117. §

(1) A Kormány rendeletben katasztrófaállapotot hirdethet ki, ha olyan rendkívüli méretű elemi csapás vagy más, az élet- és vagyónbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő esemény következik be, amelynek elhárításához vagy felszámolásához az állami szervek közvetlen és különleges irányító tevékenysége szükséges.

Az alkotmánytervezet a veszélyhelyzet és a szükségállapot eseteinek átfedését megszüntetve egységesen katasztrófaállapot kihirdetését teszi lehetővé.

(2) A Kormány a katasztrófaállapot idején a közigazgatás, a honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be, valamint a jelen levő országgyűlési képviselők kétharmadának a szavazatával elfogadott törvény keretei között egyes törvények rendelkezéseitől eltérő rendeleteket alkothat.

A hatályos alkotmányi rendelkezés gördülékenyebb megfogalmazása.

(3) A Kormány katasztrófaállapot idején a 18. § (1) bekezdésében, a 23. § (1) bekezdésében, a 26. §-ban és a 35. §-ban elismert jogokat a feltétlenül szükséges mértékben és az adott helyzettel szoros összefüggésben felfüggesztheti.

A katasztrófaállapot idején felfüggeszthető alapjogokat a magasabb szintű jogvédelem érdekében az alkotmányszöveg nem negatívan (mi nem függeszthető fel), hanem pozitívan (mit függeszthet fel a Kormány) határozza meg.

(4) A Kormánynak a katasztrófaállapot idején hozott rendeleteit és más intézkedéseit az Országgyűlés, illetve a honvédelmi ügyekben feladatkörrel rendelkező bizottsága hatályon kívül helyezheti.

A megfelelő parlamenti kontrollt katasztrófaállapot idején is biztosítani kell.

(5) A katasztrófaállapotot a Kormány megszünteti, ha elrendelésének feltételei már nem állnak fenn. A katasztrófaállapot megszűnésével hatályát veszti a Kormánynak a (2) bekezdés alkalmazásával alkotott rendelete.

A hatályos alkotmányból hiányzó szabály, amelyet ugyanakkor a minősített időszak rendkívülisége miatt fontos az alaptörvényben rögzíteni.

XIV. FEJEZET

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

118. §

(1) Az Alkotmány a kihirdetését követő második év első napján lép hatályba.

Megfelelő időt szükséges biztosítani az Alkotmány végrehajtásához nélkülözhetetlen törvények módosításához.

(2) Kétszázezer, az országgyűlési képviselők választásán választójoggal rendelkező választópolgár kezdeményezésére az Alkotmányt népszavazásra kell bocsátani.

(3) A népszavazásra bocsátást az Alkotmány kihirdetését követő négy hónapon belül lehet kezdeményezni.

(4) Az Alkotmány nem lép hatályba, ha a népszavazáson az érvényesen szavazó választópolgárok több mint fele, de legalább az összes választópolgár több mint egynegyede az Alkotmány hatálybalépése ellen szavaz.

Az alkotmányszöveg a III. fejezetében az alkotmányozáshoz előírt társadalmi részvételi szabályokat már az új alkotmány elfogadására is alkalmazni rendeli.

119. §

(1) Az Alkotmány a hatálybalépésekor hivatalban levő közjogi tisztségviselők megbízatását nem érinti, azzal, hogy az adatvédelmi biztos tisztségének elnevezése az információs jogok biztosára változik, illetve a Költségvetési Tanács tagjaira az Alkotmány hatálybalépését követő harminc napon belül kell javaslatot tenni.

A rendelkezés az egyértelmű jogi helyzet kialakítását célozza.

(2) Az Alkotmánynak az újválaszthatóságot, illetve az ismételt kinevezhetőséget korlátozó rendelkezéseit azokra is alkalmazni kell, akik a tisztséget az Alkotmány hatálybalépését megelőzően töltötték be.

Az újválaszthatóság kizárását egységesen szükséges biztosítani.

(3) A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek következő általános választását az országgyűlési képviselők következő általános választását követő második évben kell kitűzni.

A parlamenti választások nyomán hatalomra kerülő kormány cselekvőképességét azzal is növelni szükséges, hogy abban az évben újabb választási megmérettetésre ne kerüljön sor. Ehhez egy alkalommal meg szükséges hosszabbítani a hivatalban levő önkormányzati tisztségviselők megbízatását.

(4) A miniszterelnöki, illetve a polgármesteri tisztség betöltésére előírt időkorlát számítása során csak az Alkotmány hatálybalépését követő időtartamot lehet figyelembe venni.

Méltánytalan lenne, ha a most megállapított tizenkét éves korlátozás számításába már az új alkotmány hatálybalépése előtti időszakot is figyelembe kellene venni.

(5) A közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozó, az Alkotmány hatálybalépése előtt indult ügyeket az Alkotmány hatálybalépését követő harminc napon belül a közigazgatási bírósághoz át kell tenni.

A közigazgatási bíróságok zökkenőmentes indulásához szükséges szabály.

120. §

Hatályát veszti

- a) a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény,
- b) az 1949. évi XX. törvény módosításáról és a Magyar Népköztársaság Alkotmányának egységes szövegéről szóló 1972. évi I. törvény,

- c)* az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi XXXI. törvény,
- d)* a Magyar Köztársaság Alkotmányának módosításáról szóló 1990. évi XVI. törvény,
- e)* a Magyar Köztársaság Alkotmányának módosításáról szóló 1990. évi XXIX. törvény,
- f)* a Magyar Köztársaság Alkotmányának módosításáról szóló 1990. évi XL. törvény,
- g)* az Alkotmány 2010. május 25-i módosítása,
- h)* az Alkotmány 2010. július 5-i módosítása,
- i)* az Alkotmány 2010. július 6-i mindkét módosítása,
- j)* az Alkotmány 2010. augusztus 11-i mindkét módosítása,
- k)* a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvény,
- l)* a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CLXIII. törvény.

Technikai deregulációs rendelkezés.

